

Стенограммы

XIV Рийгикогу, III Сессия, Очередное пленарное заседание

Вторник, 25.02.2020, 10:00

Отредактированная

10:00 Istungi rakendamine

1. 10:02 Ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (139 SE) esimene lugemine

10:00 Istungi rakendamine

10:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Tere hommikust, austatud Riigikogu! Alustame täiskogu III istungjärgu 6. töönädala teisipäevast istungit. Alustuseks on Riigikogu liikmetel võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Eelnõude ja arupärimiste üleandmise soove ei ole. Head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohaloleku kontroll

Kohal on 89 Riigikogu liiget, puudub 12.

Läheme päevakorra kinnitamise juurde. Head Riigikogu liikmed, panen hääletusele Riigikogu täiskogu III istungjärgu 6. töönädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 88 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Päevakord on kinnitatud.

1. 10:02 Ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (139 SE) esimene lugemine

10:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme tänase päevakorra juurde: Riigikogu liikmete Helle-Moonika Helme, Jaanus Karilaidi, Urmas Espenbergi, Urmas Reitemanni, Uno Kaskpeiti, Kalle Grünthali, Kai Rimmeli, Kert Kingo, Jaak Valge, Leo Kunnase, Paul Puustusmaa, Riho Breiveli, Tiit Kala, Anti Poolametsa, Merry Aarti, Siim Pohlaku ja Henn Põlluaasa algatatud ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu 139 esimene lugemine. Ma palun kõnepulti ettekandjaks Riigikogu liikme Helle-Moonika Helme.

10:03 Helle-Moonika Helme

Austatud Riigikogu juhataja! Lugupeetud kolleegid! Teie ees on eelnõu, millega taas kord tegeletakse apteegireformiga. 1. aprillil jõustuv uus kord ei ole praeguse ega isegi mitte eelmise Riigikogu koosseisu loodud. Kahjuks langeb vastutus selle reformi kahjulike tagajärgede ärahoidmise eest aga just praegusele Riigikogule – nii koalitsioonile kui ka opositsioonile, meile kõigile. Eelnõu 139 peamine eesmärk on see, et ka peale 1. aprilli oleks ravimid kõigile Eesti inimestele kättesaadavad, et ei toimuks apteekide massilist sulgemist ei maal ega linnas, et ei hakkaks toimuma skeemitamine ja tankistide kaudu seaduse mõttest möödahiilimine, et ei oleks konkurentsi vähenemist hulgiturul ja sellele paratamatult järgnevat hinnatõusu, ravimite valiku vähenemist ja teenuse kvaliteedi halvenemist. Ma usun, et kõik rahvasaadikud siin saalis soovivad näha ravimite head kättesaadavust kodule lähedal asuvast apteegist, tahavad näha hindade alanemist ning tasemel nõustamist apteekides.

Kahjuks ei aita 1. aprillil kehtima hakkav kord ühtegi neist eesmärkidest saavutada. Vastupidi, me võime selgelt näha, et ees ootab apteekide sulgemiste laine, konkurentsi vähenemine ja hinnatõus. Meil on veel võimalik see ära hoida. Meil on kohustus reageerida ning oma valijate huvide kaitseks tegutseda, kui me näeme kahju sündimas. Juhin tähelepanu, et meil kõigil üheskoos on siinkohal võimalus seista

oma valijate huvide eest ja eelseisev kriis ära hoida.

Meie eelnõu erineb siinsamas saalis detsembris mahahääletatud eelnõust paari olulise aspekti poolest. Me soovime tühistada omandipiirangu, mis lubab apteeke omada ainult proviisoritel. Meie hinnangul ei aita selline piirang kaasa apteegituru paremale toimimisele ega too kaasa mingeid positiivseid muutusi hulgiturul. Samuti on selle piirangu näol tegu mitme väga tugeva põhiseaduse riivega nii omandi kui ettevõtlusvabaduse suhtes. Just hulgiturul suurema konkurentsi ja ostuvabaduse loomiseks oleme eelnõusse sisse kirjutanud regulatsiooni, mis võimaldaks haiglatel ja apteekidel osta ravimeid ka müüjatelt, kes ei ole Eesti hulgimüüjad. Samuti usume, et andes haiglatele õiguse oma soetatud ravimeid jaemüügis turustada, aitame kaasa rohtude paremale kättesaadavusele ning hindade alandamisele.

Nende muudatuste näol on tegemist suuremate ja põhimõttelisemate muudatustega ravimiturul kui lihtsalt plaanitud apteegireformi tagasipööramine. Just tänu nendele klauslitele ei ole tõsiselt võetavad süüdistused, et me tegutseme mõjuvõimsate turuosaliste huvides. Me tegutseme ainult ja üheselt Eesti inimeste ja nende tervise huvides. Kuid ma mõistan, et need väga kaalukad muudatused võivad vajada suuremat debatti, kui meile jäänud lühike ajaraam enne 1. aprilli võimaldab. Seepärast kutsun Riigikogu üles lõpetama selle eelnõu esimene lugemine, et teisel lugemisel otsida kompromissi, mis võimaldaks meil tegeleda kõige pakilisema ülesandega: tagada, et ka peale 1. aprilli oleks kõigil inimestel nende kodulähedane apteek seaduslikult töös ning rohud kättesaadavad. Kutsun teid, head kolleegid, üles toetama meie eelnõu esimese lugemise lõpetamist, et saaksime tempokalt liikuda teise lugemise juurde. Täna!

10:07 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Teile on ka küsimusi. Mart Võrklaev, palun!

10:07 Mart Võrklaev

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Teie ettekandest just kuulsime, et esitatud eelnõu on väga vajalik ja tagaks seadusena parema ravimite kättesaadavuse ja apteekide iseseisvuse. Samal ajal on, ma usun, kõigi Riigikogu liikmete postkasti tulnud e-kiri Eesti Apteekrite Liidult, kus palutakse äsja ette kantud eelnõu tagasi lükata ja anda apteekidele või jätta alles iseseisvus ja sõltumatus. Minule jääb arusaamatuks, kas me siis ei usalda oma apteekreid, apteekrite liitu, proviisoriapteeke. Need kaks asja ei lähe omavahel kokku. Kuidas te kommenteerite: kas me ei usalda neid või miks ei peaks nende arvamust kuulda võtma?

10:08 Helle-Moonika Helme

Aitäh, hea küsija! Me kindlasti usaldame proviisoreid. Proviisorite tähtsust meie apteekide toimimisel ei saa absoluutselt alahinnata. Aga meie postkastidesse – ma ei tea, kas teile on tulnud, aga vähemalt meile tuli samuti üks teine kiri. See on ühe proviisori kiri. Ma loen selle siinkohal ette, kui mulle see võimalus nüüd anti. "Palun võtke üks hetk ja kuulake, mis on öelda proviisoritel, kes töötavad päriselt, igapäevaselt patsientidega, mitte ei tegele professionaalselt poliitika või ärapanemisega. Eestis on 1000 tegevproviisorit, proviisorite registris on meid isegi 1400. Palve teile oleks, et te toetaksite EKRE eelnõus esitatud apteegiomandi piirangute tühistamist. Proviisorid ei soovi saada tasuta kingitusi ega hakata olude sunnil ettevõtjateks. Sellist ebamääraast staatust ei ole vaja eelkõige proviisoritele, kes tehakse läbi kingitud ettevõtete vastutavateks ettevõtluse eest, ilma kogemusteta ja ilma oma sügava sisemise soovita, rääkimata rahaliste garantiide loomisest. Samuti ei aita selline omandi ümbervormistamine kaasa apteegiteenuse kvaliteedi tõstmisele. Seda ei ole ammugi vaja patsientidele, nende rahulolu on täna juba väga kõrge. Ja suheldes igapäevaselt apteegi külastajatega, peame kogu aeg vastama küsimustele, miks sellist apteegireformi tehakse ja kelle huvides. Patsiente ei huvita apteegi omandus, vaid ainult kindlustunne, et minu tuttav apteek on lahti ja minu tuttav apteeker soovib mulle alati parimat ning soodsamat ravimit. Ma olin aastatel 1996–2002 apteegiomaniik ja tegutsesin ettevõtjana. Tean, mida see tähendab, kui erialase töö asemel peab tegelema ettevõtlusega, kui raha ei jätku, et palka maksta, kui puhkamiseks aega ei ole, sest kogu aeg on vaja olla tööl. Mind paneb imestama, et riik seab meid proviisoritena olukorda, kus peagi oleme selle vastutuse all käpuli. Lisaks tunnevad suurt muret ka farmatseudid, kellel kaob stabiilne tööandja ja kes ei saa ise selleks mitte midagi ära teha. Lisaks ketiapteekides töötavatele proviisoritele on absoluutselt väljapääsmatus olukorras ka mitmed tänased proviisoritest apteegiomaniikud. Üks näide. Kaks proviisorit on täna mõlemad võrdsete osadega

apteegiomanikud – 50% ja 50%. Jõustuva seaduse ees nad muutuvad mittevastavaks ning peaksid sulgema apteegi kohas, kus ühtegi teist apteeki ei ole, või peab siis üks neist oma osalusest loobuma. Analoogseid mitmele proviisorile või abikaasadele kuuluvaid apteeke on üle 30. Ilmselt mõned suudavad kokku leppida, aga paljudele on see täielik ummikseis, mille seadusandja on tekitanud. Ja need ei ole suured ketid, vaid lihtsalt üksikud proviisorid-ettevõtjad. Teie kätes on veel praegusel viimasel minutil lõpetada karjuv ebaõiglus ja segadus. Palun ärge laske apteegireformil jõustuda!" Aitäh!

10:11 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Raimond Kaljulaid, palun!

10:11 Raimond Kaljulaid

Ma tänan, härra istungi juhataja! Hea proua ettekandja! Te ei pea mulle vastuseks mõnda kirja ette lugema. Minu küsimus puudutab selle eelnõu laiemat mõju meie majandus- ja ettevõtluskeskkonnale. Minu meelest ei tule olukord, mis apteegiturul on praeguse koalitsiooni ajal tekkinud, see segadus ja etteennustamatus, Eesti majandusele kasuks. Ettevõtjatele on majanduskeskkonna etteennustatavus väga oluline väärtus. Mulle tundub, et selle eelnõuga, mille te olete täna siia saali toonud ja mille menetlemist te nõuate, te seda segadust kindlasti mitte ei vähenda, vaid pigem suurendate. Enne olulise reformi jõustumist on täielik selgusetus selles osas, mis edasi saab. Ja minu meelest see segadus ei kahjusta mitte ainult seda konkreetset turgu, millest me täna räägime, vaid majanduskeskkonda tervikuna. Minu küsimus on, kes selle eest vastutab.

10:12 Helle-Moonika Helme

No selle reformi on ju tegelikult seadustanud varasemad Riigikogud. Nagu ma ütlesin ka oma ettekandes, selle segaduse eest tegelikult ei vastuta ei praegune valitsus ega ka praegune Riigikogu. Kui 1. või 2. aprillist peaks suur hulk apteeke kinni minema, siis meil kindlasti tekib olukord, kus inimesed vaatavad meile otsa. Teie valijad, kõikide meie valijad küsivad, miks minu apteek kinni läks, miks te ei teinud midagi. Siinkohal ma kutsungi kõiki teid üles seda meie eelnõu toetama. Laseme selle esimeselt lugemiselt läbi, teeme parandusi ja siis, ma loodan, tõuseb sellest kasu nii meie ettevõtluskeskkonnale kui meie riigile, nii meie tarbijatele kui ka klientidele, inimestele üldiselt.

10:13 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Marika Tuus-Laul, palun!

10:13 Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea ettekandja! Te ei ole sotsiaalkomisjoni liige ja nii te ei tea, et hirmutamise asemel, et apteegid kohe kaovad, selgitab Ravimiamet väga hästi, et apteegid tulevad. Massiliselt tuuakse neid taotlusi, praegu on inimesi sinna tööle juurde võetud, sest lihtsalt ei jõuta teha. Ja nad tahavad ainult, et oleks rahu, et me ei keeraks midagi siin jälle tagasi. Te hirmutate mingite trahvinõuetega, aga on ju teada, et Euroopa kohtutes on käidud, samuti siin kohtus – igal pool. Seal ei ole mitte mingit õigust, viis aastat oli aega. Samas ma tahan juurde öelda, et hulgimüüjad ju maksavad palka inimestele selle pealt, kuidas ja kui palju nad läbi müüvad. Aga see ei saa ju olla eesmärk, et võimalikult palju ravimeid müüa! Ja konkurents mitte ei vähene, vaid suureneb. On arvestatud 10 000% – sellepärast et kui praegu konkureerivad kolm ja pool ketti, siis nüüd tulevad kõik eraldi apteegid. Ja ma küsin tõesti: miks te tahate toetada suurkettide ärihuve ja ketiapteekide impeeriumi?

10:14 Helle-Moonika Helme

Aitäh, hea küsija! Kindlasti ei taha me selle eelnõuga toetada ketiapteeke. Ma arvan, et me seisame laiemalt ettevõtlusvabaduse eest, aga tegelikult me seisame ka nende proviisorite eest, kellel praegu juba on apteegid. Aga paljud, kui see seadus peaks nüüd 1. aprillil jõustuma, ei ole jõudnud tööpoolest oma tegevust sellega vastavusse viia. Ka proviisoriapteegid just nimelt maapiirkondades kahjuks tuleks sulgeda, kui ei hakataks rikkuma seadust ja sellest mööda hiilima. Noh, ma arvan, et see ei peaks olema ühegi seaduse eesmärk, et me tekitame sellise – kuidas ma ütlen? – õigusliku vaakumi ükskõik kui pikaks ajaks. Seda ei saa tagasipööramiseks selles mõttes nimetada, et me tegelikult seadustame olemasoleva olukorra ja kõik, kellel on praegu apteek olemas, tegevusluba olemas, saavad rahulikult

edasi tegutseda. Siin ei ole absoluutselt tegemist sellega, et kellegi huve kaitsta. Me kaitseme põhiseaduse §-s 32 olevat punkti, mis puudutab omandi puutumatust. See tegelikult on meie ettevõtluskeskkonnas, kui me nüüd ei hakka seda selle reformiga ära muutma, kõige parem toimimisviis üldse.

10:16 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Riina Sikkut, palun!

10:16 Riina Sikkut

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Mind väga üllatas teie kõne seda eelnõu kaitstes. Veel kuu aega tagasi oleks seda tüüpi hirmutamine apteekide sulgemisega peale 1. aprilli tundunud usutavam, aga pärast seda, kui 7. veebruaril on Margus Linnamäe meedias ka öelnud, et apteeke ei suleta 1. aprillist, on seda tüüpi hirmutamisega jätkamine väga üllatav. Kas te ei ole sellega kursis või teil on infot, et Margus Linnamäe valetas meediale ja ta ikkagi kavatseb apteegid 1. aprillist sulgeda?

10:17 Helle-Moonika Helme

No ütleme niimoodi, et ükski ettevõtja tegelikult ei taha oma ettevõtet sulgeda, see on ju päevselge. Ja me teame ka seda, et protsessi käigus – me võime seda nimetada selliseks jokk-skeemiks – on apteegid proviisoritele kas kätte mängitud, üle antud või mida iganes. Me võime seda nimetada ka potjomkinluseks ning hea õigusruumi ja hea tava seisukohalt ei ole tegelikult selline käitumine ilus. Ja tegelikult tulevad ju ka riigile hüvitisenõuded – me teame, et need tulevad.

10:18 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Urve Tiidus, palun!

10:18 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Selle teie esitletava eelnõu seletuskirjas on üks lõik, mis puudutab välislepingutest tulenevate kohustuste riivet. Ma natuke tsiteerin seda: "Tasub märkida, et olemasolevatesse apteekidesse on teinud olulisi investeeringuid ka välisriikide (Saksamaa, Rootsit, Leedut jt) investorid, kes on asunud seisukohale, et taolise omandipiiranguga rikutakse rahvusvaheliste investeeringute kaitse kokkuleppeid." Ja hiljem lisatakse, et sellega võib kaasneda palju rahalisi nõudeid ja lausa riikidevaheliste suhete halvenemine. Palun, kas te laiendaksite natuke seda infot, et võib tulla rahalisi nõudeid ja isegi võib-olla riikidevaheliste suhete halvenemist? Tõenäoliselt teil on infot rohkem, kui seletuskirjast välja paistab.

10:19 Helle-Moonika Helme

Aitäh, hea küsija! No sellisel juhul, kui on põhjust mingiteks nõueteks, need nõuded kindlasti ka tulevad. Mil viisil ja mis suuruses, seda me veel ei tea, aga need tulevad. Aga mis puutub Euroopa Liidu õigusesse, siis kõik eelnõus toodud ettepanekud on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega.

10:19 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Urmas Kruuse, palun!

10:19 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt ettekandja! Ma ei tea, kas te oma sissejuhatavas kõnes teadlikult või kogemata eksisite sellega, et te ütlesite saalile, et omand tuleb proviisoritele üle anda. Ma ei mäleta, et kogu omand tuleb proviisoritele üle anda. Võib-olla teil oli lihtsalt keelevääratus. Kas te korrigeeriksite või selgitaksite seda väljaütlemist? Teine küsimus on selline. Kas te oskate kommenteerida avalikkuseni jõudnud informatsiooni, et ketiapteekide hinnatase on tarbija jaoks kõrgem kui proviisoriapteekide hinnatase? Kas te oskate selgitada, millest see tuleneb?

10:20 Helle-Moonika Helme

Ma alustan teisest küsimusest. Mis puutub proviisoriapteegi ja ketiapteegi hinnataseme võrdlusesse, siis kui siit Toompealt alla minna, siis siinsamas on üks proviisoriapteek. Ma olen seda korduvalt

külastanud ja ei ole märganud, et seal oleks odavamad hinnad. Nii et selles mõttes on proviisorid samasugused ettevõtjad ja ma ei näe mingit põhjust, et kui proviisor omab apteeki, miks ta peaks pakkuma seal väga palju odavamaid hindu nendest, mis turul üleüldiselt kehtivad. Ja teie esimene küsimus oli? Ah jaa, see puudutas seda, et ma ütlesin justkui, et me anname ... (Saalist täpsustatakse.) Noh, ükskõik, kui me räägime omandipiirangutest ja kui me räägime õigustatud omandi, kuidas ma ütlen, seadusega äravõtmisest, siis ükskõik kui suurel protsendil omandist n-ö loobumine ees seisab, on ikkagi tegu väga suure omandiõiguse riivega. Selles mõttes ei ole vahet, kas läheb 100%, 50%, 49% või 20%.

10:21 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Hanno Pevkur, palun!

10:21 Hanno Pevkur

Aitäh! Ma olen tuline vaba turu pooldaja ja suurema konkurentsi pooldaja. Siin ei ole mingit kahtlust. Teie eelnõus on mõned punktid, mis mulle kohe nagu grammi eestki ei meeldi. Näiteks see, et te soovite jaemüüjale anda hulgimüügiõiguse. Hulgimüüjatele on ravimiseaduses ette nähtud teatud kohustused ravimite ohutuse ja muuga seondult. Seetõttu n-ö hulgimüügituru sisuliselt ära kaotamine, mida te tahate praegu teha, kindlasti mõistlik mõte ei ole. Pigem peaks hulgituru avama niimoodi, et oleks võimalik tõesti ka väljastpoolt Eesti hulgimüüja reguleerimisala ravimeid sisse tuua. See aitaks kindlasti ravimite hinda kõvasti allapoole viia. Samamoodi aitaks minu arvates ravimite hinda kõvasti allapoole viia, kui käsimumüügi ravimeid lubataks rohkem jaeturule, nii et neid ei müüdaks ainult apteekides. Aga ma küsin hästi kiiresti: milline on praegu koalitsiooni positsioon, kas koalitsioon tervikuna teie mõtet vaba turuga edasi minna toetab või ei toeta? Ja kas te lähete peaministriga konfrontatsiooni oma eelnõuga? Mis te koalitsiooni sees olete kokku leppinud?

10:23 Helle-Moonika Helme

Ma kutsun kõiki, nagu ma juba ütlesin, laskma selle eelnõu esimeselt lugemiselt edasi, hääletades esimese lugemise lõpetamise poolt. Ma nagu kuulsin, et te rääkisite seal, et me kuidagi piirame hulgimüüki. Vastupidi! Vastupidi, me avame turu kõikidele. Meie eelnõus on sees just nimelt punkt, et kõik võiksid saada võimaluse ka väljastpoolt ravimeid sisse osta. Ma üldse ei saa aru, milles teie probleem on. Reformierakonnal ma soovitan oma liberaalse turumajanduse instinktid jälle üles leida ja seda eelnõu toetada.

10:24 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aivar Sõerd, palun!

10:24 Aivar Sõerd

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Ma tootsin siin paralleeli pensionireformiga. Selgi puhul EKRE esindaja oli siin meie ees ja oli ikka väga muretu, kui jutt oli pensionireformist, mis riivab väga tõsiselt põhiseadust. Aga nüüd te väga rõhute põhiseaduslikele aspektidele ja räägite nõuetest, mis tulevad. Ma küsingi: kas teil on ka mingisugust faktipõhist informatsiooni selle kohta, et nõuded riigi vastu tulevad? Või siis tuleb hoopis küsida nii: kas te olete kindel, et neid nõudeid ei tule hoopis teiselt poolt, kui teie eelnõu peaks läbi minema?

10:25 Helle-Moonika Helme

Ma pensionireformi teemat siinkohal käsitlema ei hakka, see ei ole tänase päevakorra teema. Aga Reformierakond põhimõtteliselt peaks toetama kõiki neid ettepanekuid, sest Reformierakond ju toetab ka ettevõtlusvabadust ja õigust omandile. Aga mis puudutab seda, kas proviisorid, ma ei tea, jäävad võib-olla millestki ilma – te ilmselt pidasite silmas seda, kuigi ma ei näe, et nad jääksid millestki ilma, sellepärast, et kes on juba oma apteegi asutanud, see saab ju jätkata samamoodi ja proviisoritelt ei võeta midagi ära –, siis põhimõtteliselt on ju niimoodi, et põhiseadus räägib küll õigusest omandile, aga põhiseadus ei ütle midagi selle kohta, kui kellelgi on lootus mingisugusele tulevasele omandile. Sellel nagu põhiseaduslikku kaitset ei ole, sest põhiseadus kaitseb konkreetset omandit, mis juba olemas on. Mis puutub sellesse, kas on tehtud analüüs arvatavate nõuete kohta, siis on ju öeldud, et need nõuded

tulevad. Ma toon teile sellise näite. Oletame, et riik võtab vastu seaduse, et Aivari-nimelised ei tohi enam mingist kuupäevast alates kinnisvara omada, tohivad vaid Ennu-nimelised. Mis te siis teete? Mis võimalused teil on? Üks võimalus on nime muuta, muudate oma nime ära Aivarist Ennuks. Paistab, et kõik on korras, te saate oma kinnisvara edasi hallata. Teine variant on, et te soovite oma kinnisvara Ennule maha müüa. Aga näed, Enn ütleb, et vabandust, mul raha ei ole. Tegelikult aga hõõrub käsi ja mõtleb omas meeles, et küll on tore ja jõuaks see kuupäev ometi kätte, ma saaks sisse kolida. Ja kui see kuupäev on käes, siis te loomulikult – omand, see kinnisvara on teile küll armas, aga teile on oluline, et keegi seda edasi haldaks, selle eest hoolt kannaks – annategi oma kinnisvara selle seaduse kohaselt Ennu-nimelisele persoonile. Aga mis te edasi teete? Eks ole, teil on ikkagi täielik õigus protestida. Te olete kandnud materiaalselt kahju ja loomulikult te pöördute kohtusse ja nõuate kahju sisse sellelt, kes tolle kahju tekitas, ehk siis riigilt. See on protsess, mis meid tegelikult ees ootab. Kui suures mahus, seda me ei tea, aga see tuleb.

10:27 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Jevgeni Ossinovski, palun!

10:27 Jevgeni Ossinovski

Aitäh, austatud ettekandja! Jätkates teie soovitusi Reformierakonnale võiks öelda, et EKRE peaks ju toetama seda, et Eestis muutuksid ravimid soodsamaks. Me teame, et erinevalt sellest, mida teie räägite, proviisoriapteekides müüakse ravimeid odavamalt, ja siin ei ole küsimus selles, kuidas asi välja paistab, see on faktilise analüüsi tulemus. Me maksame kümneid miljoneid eurosid ravimite eest rohkem selle tõttu, et meie turg on sellisel viisil kontsentreeritud ja hulgimüügi tasandil konkurents ei toimi. Härra Espenberg oli sotsiaalkomisjonis ebamugavas olukorras, pidi rääkima asjast, millest ta midagi ei tea. Ja ta kaitses apteegireformi tagasipööramist, aga hiljem ütles, vastates "Aktuaalses kaameras" küsimusele, kas tuleks jae- ja hulgimüük lahutada, et ikka tuleks, see on konkurentsile, kvaliteedile ja hinnale hea. Kas te võiksite öelda, kas härra Espenberg ei saanud aru, mis teie eelnõus on, või on asi milleski muus?

10:29 Helle-Moonika Helme

Ma arvan, et seda te peate rääkima härra Espenbergiga omavahel, mida ta mõtles või kuidas ta asjast aru saab või miks ta niimoodi ütles. Aga kui me räägime sellest, mida sotsid on ajaloos korda saatnud, siis seal, kus on sotsid oma õigusloomega, on lõpuks alati defitsiit ja talongid. (Naer saalis.) Nii et jääme ootama.

10:29 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Taavi Rõivas, palun!

10:29 Taavi Rõivas

Aitäh! Igas valitsuses on vastutusvaldkonnad jaotatud ja praegu ametis olevas valitsuses vastutab tervisevaldkonna eest sotsiaalminister Tanel Kiik. Tanel Kiik teadupärast on sellele teie eelnõule vastu. Minu küsimus on väga lihtne: kas te ei usalda Tanel Kiike?

10:30 Helle-Moonika Helme

Me usaldame Tanel Kiike ja ma olen ise olnud koos Tanel Kiigega nõupidamistel, kus on arutatud seda apteegireformi ehk ravimiseaduse muutmist. Meil on olnud väga põhjanevaid diskussioone ja tegelikult ta saab väga hästi aru, et see kriis tuleb. Ma ütleks niimoodi, et viimasel ajal ta ei ole võib-olla enam väga kindel selles, et apteegireform on hea asi. Tegelikult ta otsib ka lahendusi. Selles mõttes ma ei viiks seda arutelu üldse sellele tasandile, ma ikkagi kutsun teid kõiki üles töötama selle nimel, et 1. aprillist alates ravimite kättesaadavus ei väheneks ja apteegiteenus ei halveneks.

10:31 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kristina Šmigun-Vähi, palun!

10:31 Kristina Šmigun-Vähi

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ravimiliidus on kümneid liikmeid. Teie poolt ette loetud kiri tundus olevat ainuisikuline kiri. Ma tahangi küsida sellist asja: keda teie esindate?

10:31 Helle-Moonika Helme

Ma arvan, et ma esindan kõige laiemalt ikkagi rahvast, kõiki inimesi – no kaudselt tegelikult ka teid, eks ole –, kes peavad, kui nad haigeks jäävad, kasutama apteegiteenust. Mis puutub proviisoreid koondavasse organisatsiooni, siis, nagu ma mainisin, Eestis on 1000 tegevproviisorit ja tegelikult isegi 1400 proviisorit. Kõik nad ei tööta apteegis, nad on proviisorite registris. Aga kui me räägime proviisorite kojast, kes on võib-olla apteegireformist rääkides kõige häälekam olnud, siis proviisorite kajas on liikmete arv 140–150. Ehk siis vahe on tegelikult kümnekordne. See kiri, mille ma ette lugesin, koondab proviisoreid. Sellele on oma toetuse andnud üle 200 proviisori, nii et selgelt rohkem inimesi, kui proviisorite kotta kuulub.

Teine suur sõnavõtja on olnud apteekrite liit, kes esindab ainult 50 proviisorit. 150-le 50 juurde panna, on ka 200, eks ju. Kuidas ma ütlen? Ma ikka mõtlen seda, et tegelikult me peame ju kriise lahendama, mitte juurde tekitama. Me praegu väga selgelt näeme, et 1. aprillist saab üks väga hästi töötav süsteem häiritud. Me võime siin arutleda teemal, kellele meeldib mingisugune omand, kellele teistsugune, aga see kriis seisab meil ees. Apteegid lähevad kinni, ka maa-apteegid lähevad kinni.

Me ei tohiks siin omavahel kakelda, küsides, keda keegi esindab. Meie erakond selle eelnõu siia tõi. Ma võin täiesti kindlalt öelda, et kui ongi mingisugused linnalegendid selle kohta, kes on kuskilt raha saanud, kes rohkem, kes vähem, siis selle üle ju tegelikult valvab erakondade järelevalve või kuidas see nimi ongi, et mingisuguseid keelatud rahaliikumisi ega keelatud annetusi ja ka väga nähtavaid annetusi ei oleks. Ja nad ei ole selle kohta midagi öelnud.

Samamoodi me võime ju väita, et kõik, kes siin praegu kangesti tahavad läbi suruda seda, et 1. aprillist hakkaksid kõik apteegid kuuluma proviisoritele, võib-olla nad siis – see on samasugune spekulatsioon nagu see, et keegi on ketiapteekide käest raha saanud – justkui seisavad selle eest, et pärast proviisorid kogu tulu enda kätte saaksid. Tegelikult sellel turul liiguvadki suured rahad ja olgem ausad, selle nimel tasub võidelda küll. Võib-olla nad siis hakkavad pärast proviisorite käest annetusi saama – ma ei tea. See kõik on spekulatsioon ja ma ei langeks siin üldse sellistesse spekulatsioonidesse. Kui te küsisite, kelle eest me seisame, siis ma juba ütlesin, et me seisame tegelikult rahva eest, kes peab oma ravimid võimalikult kiiresti kätte saama. Ma ütlesin isegi, et kodulähedase apteegi olemasolu, see mugavus, mis meil praegu on, on peaaegu et inimõigus.

10:35 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Annely Akkermann, palun!

10:35 Annely Akkermann

Suur tänu, hea juhataja! Lugupeetud ettekandja! Eelnõu seletuskirja päris esimesest lõigust ma loen, et eelnõu eesmärk on muuta 2014. ja 2015. aastal ravimiseaduse muutmise käigus lisatud sätteid selliselt, et regulatsioon ei piiraks apteegipidaja omandit ja võimaldaks tagada apteegiteenuse kättesaadavuse. Viis aastat tagasi mitukümmend proviisorit hakkas heas usus riigi õiguskindlusesse seda seadust täitma ja investeerisid apteekidesse. Mismoodi te vaatate nendele seaduskuulekatele ettevõtjatele ja proviisoritele silma, kui te nüüd muudate seadust nii, et nende usk riiki lööb kõikuma? Ja teine asi, mis mind veel häirib: vastuses ühele meie kolleegile te ähvardasite, et riiki võivad oodata suured kahjunõuded. Teie erakond on sellesamaga ähvardanud siinsamas puldis ka seoses tuuleenergia probleemidega: riiki võivad oodata suured kahjunõuded. Kas tõesti Eesti riik peaks hakkama kartma oligarhe ja nende kahjunõudeid ja kas me peaksime seadustikku kohandama ...

10:37 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh!

10:37 Annely Akkermann

... nende ähvarduste järgi või ikkagi seaduskuulekate proviisorite järgi, kes on oma apteegid juba rajanud ja usuvad riigi õiguskindlusesse?

10:37 Helle-Moonika Helme

Kui küsimuse algusest või esimesest poolest alustada, siis need proviisorid, kes on oma apteegid loonud – ega neilt ei võeta ju midagi ära. Selles mõttes, no mis ma neile ütlen ... Viie aasta jooksul loodi ainult 40 proviisoriapteeki. Seda on ju ilmselgelt vähe, kui me vaatame suhtarvu, kui palju meil apteeke üldse on. Selles mõttes ma arvan, et mitte kellelgi ei ole mitte midagi selle vastu, et meil ongi neid apteeke täpselt nii palju, nagu neid on.

Mis puutub ähvardusse, siis ma ei saa nagu aru, kus te näete ähvardust. Ma ei ähvarda. Te kasutasite sõna "oligarh". Ma arvan, et absoluutselt igal inimesel, on tal siis rohkem omandit või vähem omandit, on õigus oma omandiõiguste kaitseks pöörduda kohtusse. Kui palju neid juhtumeid tuleb, me ei tea. Aga fakt on, et neil see õigus on. Neil on põhiseaduslik õigus seda kasutada ja need nõuded tõenäoliselt tulevad. Ja siis ongi küsimus, kes vastutab.

Ma ikkagi kutsun üles: ärme tekitame seda segadust! Proviisoriapteegid on meil praegu olemas, ketiapteegid on meil praegu olemas, on veel igasuguseid segavorme, mille korral mitu proviisorit omab mõnd apteeki. Nagu ma ka sellest kirjast teile ette lugesin, nad on tegelikult selle seaduse tõttu pärast 1. aprilli hädas. Kuidas nad peavad omandit jagama? Miks me tekitame sellise segaduse riigis? Ma ei saa sellest aru. Ma ikkagi kutsun üles, et me tegelikult peame siin tegema tööd selle nimel, et kriise lahendada, mitte et kriise juurde tekitada.

10:39 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Raimond Kaljulaid, palun!

10:39 Raimond Kaljulaid

Aitäh! Ma tulen kõigepealt selle segaduse juurde. Ma arvan, et tegelikult kõik saavad ju aru, et selle segaduse põhjuseks on sügisel tekkinud olukord. Ei ole olnud võimalik aru saada, mis on valitsuskoalitsiooni seisukoht seoses apteegireformiga. Neid sisukohti on olnud mitu. Kui te võrdlete näiteks pensioni teise samba reformiga, siis sellega on kõik olnud väga selge: on teatatud, et me teeme selle ära, ja meid ei huvita mitte mingite ekspertide arvamused. Selle reformi kohta on olnud erinevaid eelnõusid ja erinevaid hääletusi siin saalis ning see on seda määramatust suurendanud. Aga võtan nüüd kiirelt kokku. Te kogu aeg rõhutate, et eesmärk on hoida ära, et 1. aprillist ei läheks apteegid kinni. Tuleb tagada ravimite kättesaadavus. No te kindlasti teate, et sotsiaaldemokraadid on esitanud selle kohta eelnõu, mida me arutame kolmapäeval ja mis täpselt seda eesmärki teenib. Ma küsingi: kas te toetate seda eelnõu ja kui ei toeta, siis miks mitte?

10:40 Helle-Moonika Helme

Minu teada on sotsiaaldemokraadid esitanud suisa kaks eelnõu. Kumba te silmas peate? Ma vaatan, et üks eelnõu on see, et haiglad ja tervishoiuasutused võiksid ... No põhimõtteliselt see on ka meie eelnõus sees. Kui te tahate, siis esimese ja teise lugemise vahel me võime need eelnõud üheks liita. Meil ei ole mitte midagi selle vastu. Teine eelnõu pidas silmas tegevuslubade pikendamist, eks ole. Põhimõtteliselt me oleme avatud ka sellele ettepanekule esimese ja teise lugemise vahel. Tõsi ju on, et kui see reform ei jõustu, siis võib ikkagi olla selliseid olukordi, kus mingisuguseid omandisuhteid või tegevuslubasid või mida iganes tuleb viia vastavusse seadusega. Aga jah, mis puutub sellesse pikendamisse, siis kui pikalt seda teha, see on juba läbirääkimiste küsimus. Ma arvan, et me võime selle küsimuse juurde üheskoos tagasi tulla.

10:42 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Mart Võrklaev, palun!

10:42 Mart Võrklaev

Täna, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kolleegi küsimusele, kelle eest te seisate, te vastasite, et rahva eest. Aga hinnapoliitika on samamoodi rahva eest seismine. Ja praegu on apteegireformi üks idee selles, et ravimite hinnad peaksid langema. Kui kolleeg Urmas küsis, kas teil on ülevaade, kuidas siis proviisoriapteekides ja ketiapteekides hinnad on, kus kallimad, kus odavamad, siis te ütlesite, et olete käinud Tõnismäel apteegis ja pole hinnaerinevust tuvastanud. Samal ajal meie tublid ajakirjanikud on teinud aasta lõpus päris põhjaliku uurimistöö mitmesaja apteegi kohta ja tuvastanud, et proviisoriapteekides on hinnad odavamad kui ketiapteekides. Täpsustav küsimus: millele teie

tuginesite oma väites, et hinnavahe ei ole? Ja kui see hinnavahe ikkagi on proviisoriapteekide kasuks, kuidas siis teie eelnõu ikkagi rahva eest seisab, kui see kindlustab kõrgemad ravimihinnad?

10:43 Helle-Moonika Helme

Praeguses olukorras on meil turul väga palju apteeke ja me teame kõik, et apteegid teevad ju kampaaniaid. Neid teevad proviisoriapteegid ja teevad ketiapteegid. Ega ajakirjanike analüüs ei pruugi olla viimase instantsi tõde. Kui sa lähed mõnda apteeki, kus parasjagu on mingisugune kampaania, mingisugused ravimid on seal odavamad, siis see sisend sul jääbki: sa saadki panna kirja, et seal on ravimid odavamad. Sa saad lõpuks kokku summa, eks ole, et vaat seal on ravimid odavamad ja seal on kallimad. Selles mõttes on see, kuidas keegi oma hinnapoliitikat kujundab, ütleme, suhteliselt fleksibiilne. Aga on fakt, et mida suurem konkurents, seda madalamad on hinnad. Ja kui toome veel apteegiturule ja ka hulgimüüjate turule ühe võimaluse juurde, siis see on eeldus, et hinnad peaksid minema odavamaks.

Aga kui nüüd 1. aprillist lähevad väga paljud apteegid kinni, siis ma väidan, et konkurents kui selline pigem kaob ära. Proviisorid on ju samamoodi ettevõtjad. Nad peavad samamoodi kõik kulud katma, alates koristajast kuni raamatupidamisteenuseni, farmatseudid, sisseseade – kõik-kõik, eks ole. Selles mõttes ma ei saa sellest lähenemisest aru, et üks omanik on nagu röövel ja teine on ingel: et ketiapteegi pidaja on röövel ja proviisoriapteegi pidaja on ingel. No te teate ise väga hästi, et tegelikult see nii ei ole. Kõik, kes sisenevad äritegevusse, alluvad teatud ärioloogikale. Me ei saa kindlalt väita – ka teie ei saa kindlalt väita –, et kui tuleb see teie ideaalmaastik maa peale ja kõik apteegid on proviisoriapteegid, siis on hinnad madalad. Ka seda väidet te tegelikult ei suuda ära tõestada. Aitäh!

10:45 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Raimond Kaljulaid, kas protseduuriline küsimus? Palun!

10:45 Raimond Kaljulaid

Härra istungi juhataja, härra aseesimees! Mul on teile selline ettepanek. Ma pidasin ka nõu oma ees pingis istuvate kolleegide Riina Sikkuti ja Jevgeni Ossinovskiga. Võib-olla oleks menetluse huvides hea, kui ettekandjal oleks võimalus tutvuda nende eelnõudega, mis on Riigikogu menetluses ja mis sedasama valdkonda puudutavad, ja üldse ravimituru teatud nüanssidega. Võib-olla te võtaksite selleks väikese vaheaja ja annaksite kolleegidele võimaluse omavahel rääkida. Ma arvan, et see muudaks meie diskussiooni siin täna märkimisväärselt sisulisemaks ja me ehk räägiks röövlitest ja inglitest pärast seda pisut vähem. Selline ettepanek teile kui istungi juhatajale.

10:46 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Ma loodan, et ettekandja on eelnõuga, mida ta ette kannab, väga hästi kursis. Kõigi ülejäänud eelnõude puhul on iga Riigikogu liikme enda otsustada ja oma vastutada, kui palju ta kursis on. Nii et kõik see, mis saalis praegu toimub, on kodu- ja töökorraga täies kooskõlas ja meil ei ole põhjust mingit vaheaega võtta. Jevgeni Ossinovski, protseduuriline küsimus, palun!

10:46 Jevgeni Ossinovski

Ma tänan! Loomulikult, eks see on juhataja diskretsioon. Arvestades, et tegemist on väga olulise aruteluga, ma lihtsalt juhin teie tähelepanu, austatud istungi juhataja, sellele, et ettekandja just praegu alustas oma vastust sõnadega, et ta ei saa aru, millisel viisil ravimiturg tegelikult toimib ja milliseid selle toimimise nüansse on apteegireform ellu kutsutud lahendama. See on tegelikult tõsine probleem, kas te ei leia?

10:47 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

No minul puudub ülevaade kõigi Riigikogu liikmete teemaga kursis olekust ja teadmistest apteegiturule kohta. Ja sellist pädevust ja õigust mulle antud ei ole, et oma subjektiivse arvamuse alusel langetada otsuseid võtta vaheaegu, kui üks või teine Riigikogu liige ei ole minu meelest eelnõudega kursis. Aga alati saab vastata ka retooriliselt ja küsimuse vormis. Meil ju enamik küsimusi siin saalis ei ole ka mitte küsimused, vaid aramusavaldused. Nii et läheme ilusti istungiga edasi. Palun, Oudekki Loone!

10:47 Oudekki Loone

Aitäh! Apteegireform on tegelikult meil juba viis aastat kehtinud. Riik andis vastutustundlikult kõigile turul toimijatele aega oma ärimudel ümber kohandada, vajadusel pöörduda riigi poole abi küsimiseks ja seadust täita. Aga täna oleme olukorras, kus teatud tegijad arvavad, et kui nemad midagi ei tee, kui nemad seadust ei täida, siis riik 11. tunnil muudab kõik tagasi, tõstab käed üles ja ütleb, et mis meil ikka üle jääb, kui te seadust ei täida. Noh, tavalise kodaniku puhul see muidugi nii ei käi. Kas te ei leia, et kui me praegu tõesti ei hakka sisuliselt parandama ja kohendama apteegiturgu – seda võiks kindlasti teha, näiteks võiks olla ka riigipoolne ravimite hulgimüügi ettevõtte ja mõned muud mõistlikud asjad, mis mõnes eelnõus kirjas on –, kui me lihtsalt praegu ütleme, et pöörame kõik tagasi, siis see tõsiselt kahjustab meid kui riiki? Kas me oleme üldse siin saalis tõsiselt võetavad, kui inimesed lihtsalt ei täida seadusi, meie aga ei tee riigina midagi, et seda siiski tehtaks? Võib-olla me peaksime natuke rohkem kaitsma ennast kui riiki, oma kodanikke, kes täidavad seadusi.

10:49 Helle-Moonika Helme

Aitäh! Ma arvan, et me kaitseme oma kodanikke selle eelnõuga kõige rohkem tänu sellele, et apteegid ei lähe kinni. Mis puutub sellesse, kas viis aastat tagasi tehti õige otsus või vale otsus, siis see, et me praegu siin seda asja arutame, on ju ilmselge tõestus, et see tõenäoliselt ei olnud väga õige otsus. Jah, võib tuua näiteid, et mõningates riikides, ka meil siin lähedal, on kõik proviisoriapteegid ja kõik on väga hästi. Aga vabandust, nemad on sellesse olukorda ikkagi jõudnud evolutsiooniliselt, mitte revolutsiooniliselt.

Meil on apteegiturul n-ö kultuurikatkestusi olnud juba väga mitmeid ja see olukord, kus me praegu oleme ja mida me siin lahendada üritame, ei ole sündinud 2014. või 2015. aastal, üks ole. Katseid seda valdkonda kuidagi reguleerida, midagi muuta on ju olnud igasuguseid ennegi. Enne 1996. aastat meil olid kõik proviisoriapteegid. Siis oli muidugi olukord, kus me riigina olime, hoopis teine. Aga turumajanduslik situatsioon hakkas väga järsult muutuma. Miks turg avati suuremale ringile, on omamoodi mõistetav, aga täiesti tavalise tarbijana ma arvan, et enamik inimesi ei saanud ka 2014.–2015. aastal aru, miks üldse on vaja riigil oma näppe sinna vahele toppima, midagi üldse reguleerima hakata. Tavainimene ju tegelikult tahab minna apteeki ja sealt oma rohud kätte saada – see ongi see, mis inimese seisukohalt kõige tähtsam on. Aga jah, praegu me oleme keerulises olukorras. Ma arvan, et me mitte ei pööra midagi tagasi, vaid üritame selle olukorra kuidagi lahendada nii, et meil apteegid kinni ei läheks. Väidetakse, et nad ju ei lähe kinni. Esiteks me ei tea seda. Tõenäoliselt lähevad ikka, väga paljud lähevad kinni küll. Ja piisab ühest apteegist, piisab ühest inimesest, kes oma elutähtsat ravimit harjumuspärasel viisil kätte ei saa. Ja ma olen ju ka esitanud selle küsimuse, et kui peaks midagi fataalset juhtuma, siis kes vastutab.

10:52 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Marika Tuus-Laul, palun!

10:52 Marika Tuus-Laul

Kõigepealt teadmiseks, et ajalooliselt on Eestis olnud proviisoriapteegid, välja arvatud need vahepealsed 15 aastat. Nüüd edasi: te küsite, miks pole viie aastaga neid apteeke tekkinud. Sellepärast, et ketiapteegid on kulutanud kohtute uksi Eestis ja mujal Euroopas, igal pool käinud ka õiguskantslerite juures. Neid ei saanud tekkida. Ja loomulikult nad võtavad kasumi välja viimse hetkeni. Praegu moodustatakse apteeke, sest kuhugi pole enam taganeda. Ma tuletan ka seda meelde, et kui keegi kahjunõude esitab, siis teeb seda proviisor: viis aastat õiguslikku ootust, ja te keerate peaaegu viimasel kuul selle tagasi! Ja veel kord ka valitsuse seisukohtadest. Peaminister Ratas ütles juba detsembris, et Riigikogu on oma otsuse kujundanud. Ja ta on korduvalt öelnud, et praegu tuleb reformiga edasi minna, me ei tohiks mitte midagi muuta. Me teadlikult takistame uute apteekide tulekut. Palun, miks te teete seda?

10:53 Helle-Moonika Helme

See eelnõu kindlasti ei takista uute apteekide tulekut. Uute apteekide tulekut ei ole kunagi keegi takistanud. Aga see väide, et ka proviisorid võivad taotleda hüvitist, kui reformi ei tule, ei vasta tõele. Paragrahv 32 põhiseaduses kaitseb küll omandit, aga ta ei kaitse isiku lootust ja võimalust vara saada. Nii et lootus pärast 1. aprilli mingisugust vara saada ei lähe selle n-ö omandikaitse paragrahvi alla.

10:53 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Riina Sikkut, palun!

10:53 Riina Sikkut

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ma küsin konkreetset selle eelnõu ja seletuskirja kohta. Eelnõus on kirjas kaheksa muudatust, neist kuus tükki on tõesti vertikaalse integratsiooni lubamine ja proviisoriomandi nõude tühistamine. Kaks esimest muudatust on need, mille ka teie oma kõnes välja tõite kui väga väärtuslikud: need võiks turgu muuta, apteegiteenuse osutajad ja tervishoiuteenuse osutajad saaksid ravimeid ka maale tuua ja justkui tekiks konkurents hulgiturul. Seletuskiri kahjuks keskendub ainult nendele kuuale punktile, mis käsitlevad vertikaalse integratsiooni lubamist ja proviisoriomandi nõude tühistamist. Miks nendest kahest esimesest olulisest muudatusest seletuskirja põhiosas ei räägita ja seaduse mõjusid selgitades ei ole samuti neid kahte punkti käsitletud? Mis põhjusel on asi, mille teie kõige olulisemana selles eelnõus olete välja toonud, seletuskirjas jäänud lahti kirjutamata?

10:55 Helle-Moonika Helme

Aitäh! Ma saan aru, et te peate silmas võib-olla isegi mitte ainult esimest ja teist, vaid ka kolmandat ja neljandat punkti. Need tegelikult kõik puudutavad ravimituru laiendamist selles mõttes, et eesmärk on laiendada ravimite sisse- ja väljaveo õigusi, andes apteekidele ja haiglatele ka jaemüügiõiguse. Praegu on see kõik, kuidas ma ütlen, piiratud eriluba nõudva kauba sisse- ja väljaveo regulatsiooniga. Tõepoolest, sellega ma olen nõus, et me peame esimese ja teise lugemise vahepeal, kui te selle võimaluse annate, seda natukene korrigeerima. See, kuidas ma ütlen, seaduse selline laienemine toob tegelikult kaasa väga paljude teiste seaduste muutmise, mida ilmselgelt 1. aprilliks lihtsalt ei jõua. Aga ma tean, et Sotsiaalministeeriumis on ettevalmistamisel uus eelnõu, mis peale ravimiseaduse puudutab ka haigekassa seaduse muutmist – need on nagu koos. Põhimõtteliselt selles käsitletakse ka kogu seda temaatikat. See eelnõu ei ole veel Riigikokku jõudnud, see on alles ministeeriumides kooskõlastusingil. Aga ma olen tõesti nõus, et me võime need esimesed neli punkti, kuidas ma ütlen, fookusest välja võtta ja keskenduda omandiõiguse piirangutele.

10:57 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Jürgen Ligi, palun!

10:57 Jürgen Ligi

Aitäh! Mina ka ei toeta sellist sekkumist omandiõigusse, aga ma ei toeta ka direktiivivastaseid punkte. Komisjonis meile kinnitati, et esimesed kaks punkti on direktiiviga vastuolus. Ja ma küsin teie käest sellist asja. See, mida te nimetate hulgituru avamiseks või kuidas te selle sõnastasitegi, ei ole minu hinnangul selles eelnõus sees. Seda eelnõu on üldse tehniliselt väga raske mõista, kuna seletuskiri ja eelnõu ei lange kokku. Aga kas te põhimõtteliselt oleksite nõus hulgiturgu avama? Sotsiaalministeeriumi ametnikud igatahes sotsiaalkomisjonis ütlesid, et see on tõesti mõeldav, kuigi tehniliselt on see veidi keerukas.

10:58 Helle-Moonika Helme

Jah, aitäh, hea küsija! Mind küll ei olnud sellel komisjoni istungil, aga ma olen selle protokolliga tutvunud. Te olete mitu korda öelnud, et te toetate ravimite sisseveo õigust. Te olete öelnud, et omandipiirangud peavad kaduma. Ja olete tegelikult proviisorite kohta öelnud, et enamik neist tahaks saada töökindlust, tarnekindlust, mitte seda, et nad oleksid ettevõtjad. Enamik inimesi ei taha olla ettevõtjad – need on teie sõnad, eks ole. Ma soovitan teile, et te peaksite seda meie seaduseelnõu ja selle seletuskirja lugedes kindlasti tundma teatud *déjà vu*'d. Selles mõttes, et see peaks teile

meelepärane olema. Ja ma kutsun ka teid üles esimesel lugemisel seda eelnõu toetama. Jah, ma tean, et te olete suur ettevõtlusvabaduse toetaja. Ma kutsungi teid üles, kui teil on häid ettepanekuid, andma oma sisendeid sellele eelnõule. Mis puutub kooskõlla Euroopa Liidu õigusega, siis ma olen juba korra öelnud, et eelnõus toodud ettepanekud on kõik kooskõlas Euroopa Liidu õigusega.

10:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Andres Sutt, palun!

10:59 Andres Sutt

Aitäh! Kuulasin huviga ettekannet ja küsimusi-vastuseid. Päris kõikidest vastustest ma aru ei saanud, nii et küsin mõned asjad uuesti. Te ütlesite, et apteekte ähvardab massiline sulgemine või midagi taolist. Öelge palun, mis apteegid kinni pannakse, kui seadus jääb praegusel kujul kehtima ja jõustumistähtaeg jääb muutmata. Ja teiseks: mulle jäi ebaselgeks teie vastus, kui kolleeg Mart Võrklaev küsis selle kohta, millele tugineb teie analüüs, et proviisoriaptEEKides on hinnad kallimad kui ketiapteekides. Äkki saate ikkagi viidata millelegi enamale kui oma isiklikele ühe apteegi külastustele.

11:00 Helle-Moonika Helme

Aitäh, hea küsija! Esiteks ma ei ole öelnud, et proviisoriaptEEKis on hinnad kallimad. Ma ütlesin seda, et proviisoriaptEEKides, kui võrrelda teiste aptEEKidega, ei pruugi hinnad odavamad olla. Ja isiklik kogemus on meil kõigil alati see, millele me saame võib-olla kõige kindlamalt tugineda. Aga teil oli veelgi küsimusi. (Saalist täpsustakse.) Just! See info, millised aptEEKid kinni lähevad, muutub praegu väga kiiresti. Siin on väidetud, et nüüd mitte ei asutata kähku uusi aptEEKe, vaid vormistatakse omandisuhteid ümber. Mina väidan, et see esiteks ei pruugi kõik olla väga seaduslik, ja teiseks, see on selline Potjomkini küla ... Veel kord: miks me riigina teeme selliseid seadusi, mille puhul on vaja hakata massiliselt otsima viise, kuidas nendest kuidagi mööda hiilida või kuidagi nihverdada ennast nendega vastavusse? Ma veel kord kordan: kõik küsitlused on näidanud, et olukorraga aptEEKiturul on tegelikult üle 90% inimestest väga rahul. Kellelgi ei ole nagu mingeid probleeme. Selles mõttes ma ikkagi ütlen veel kord, et ma üldse ei saa aru, miks me praegu peame siin kogu seda temaatikat arutama, miks ei võiks aptEEKid lihtsalt töötada nii, nagu nad töötavad, miks me peame Riigikoguna, seadusandjana kellelegi häid rendipindasid kuidagi ümber jagama. Ma ei ole sellest kunagi aru saanud ja ma arvan, et enamik inimesi ei saa aru, milleks seda diskussiooni üldse vaja on. Mul on mingit ravimit vaja, ma lähen aptEEKi ja ostan selle ja ongi kõik väga hästi.

11:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Jevgeni Ossinovski, protseduuriline küsimus, palun!

11:02 Jevgeni Ossinovski

Aitäh, austatud istungi juhataja! Ettekandja jälle ütles, et ta ei saa aru. Seekord ta ütles, et ta ei saa aru, miks me siin oleme. Kas te võiksite ettekandjale öelda, et me oleme siin täna seda eelnõu arutamas, sest et tema ja ta kolleegid selle algatasid?

11:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

No küllap me ikka kõik saame aru, milleks me siin oleme. Katri Raik, palun!

11:03 Katri Raik

Aitäh, hea eesistuja! Hea austatud ettekandja! Üks mure ikka inimestel on: ravimite hinnad on kallivõitu. Ja juba mitu kolleegi on küsinud sedasama, et on tunne, et hinnad on kallid, samas mitu meediaväljaannet – Õhtuleht, Delfi, "Pealtnägija" on – näidanud, et massiefekt ei tööta, et proviisoriaptEEKide hinnad ei tarvitse olla kallimad kui hulgimüüjatel. Kolleeg Andres Sutt küsis, kas peale teie tunde, et proviisoriaptEEKi hind on kallim, on mingi uuring, mingisugune analüüs, et see on tõesti nii. Tõesti võivad olla mingisugused hinnakõikumised tänu mingitele kampaaniatele, aga kas on olemas analüüs, mille põhjal saame öelda, et hinnaerinevus on olemas?

11:04 Helle-Moonika Helme

No ütleme siis niimoodi – ma kolleeg Jevgeni Ossinovskile, kuigi see oli protseduuriline küsimus, siiski vastaksin –, et küllap me kõik saame väga hästi aru, miks me siin oleme. Meie eelnõu on ikkagi alguse saanud sellest, et me tahame seda kriisi, mis aprillis võib tekkida, ära hoida. Mis puutub ravimite hinda apteekides, siis see on alati nii, et konkurentsi tingimustes ravimite hind on ikkagi taskukohane. Ja inimesed ju tegelikult hääletavad jalgadega, ka ravimeid ostes. See on väga tore, kui turul on apteek, kus on natuke odavamad hinnad. Inimesed lähevad ja ostavad sealt, nii lihtne see ongi. Ja see ongi aspekt, mis hoiab hindasid normaalsena ja tasakaalus. Inimestel peab olema valikuvõimalus. Ja praegu see valikuvõimalus on. Kui me ühe omandivormi seadusega turult ära kaotame, siis igasuguse turuloogika kohaselt peaksid mingi aja pärast hinnad pigem tõusma, mitte langema.

11:05 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Lauri Läänemets, palun!

11:05 Lauri Läänemets

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Ma kõigepealt alustuseks ütlen, et ega maapiirkonnas ei ole mingit valikuvõimalust. Selles mõttes te ei anna inimestele midagi juurde. Aga praegune apteegireform tegelikult on väikeettevõtjate ehk proviisorite poolel, annab neile võimaluse. Ja see annab ka inimestele võimaluse odavamalt ravimeid saada. Teie eelnõu on aga sisuliselt suurte apteegikettide monopoliga sarnase võimu põlistamiseks tehtud, et nende suurt turuosa ravimimüügis säilitada. Te tahate peatada protsessi, mille käigus 400 miljoni eurone ravimiturg jagatakse ümber väikeettevõtjate vahel. Seega te eelistate Eesti väikeettevõtjate, sh maapiirkonna ettevõtjate asemel suurte tegijate ärihuvisid. Kui ma meenutan EKRE varasemat retoorikat ...

11:06 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Palun küsimus!

11:06 Lauri Läänemets

... siis minu arvates see ei lähe sellega kokku. Mu küsimus teile on: mis on EKRE-t kallutanud suurettevõtjaid toetama?

11:07 Helle-Moonika Helme

Aitäh küsimuse eest! Need väited, mis te esitasite, on lihtsalt teie väited ja teie arvamus. Me ei seisa küll sugugi mitte kellegi huvide eest. Mina jälle vastupidi küsin: jah, te ütlesite õigesti, 400 miljonit on apteegituru käive, miks teie tahate selle kätte mängida ühele teisele seltskonnale? Mis kasu teie sellest saate? Aga ma kordan veel kord üle, et praeguse apteegiteenusega on enamik Eesti inimesi, 90% inimestest rahul. Miks me peame üldse midagi tegema? Miks me ei võiks jätkata samamoodi?

11:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Valdo Randpere, palun!

11:08 Valdo Randpere

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Sellele on paljud küsijad kas otse või kaudselt juba viidanud, et eelnõu ja seletuskiri omavahel väga hästi kokku ei lähe. Ma olen seda eelnõu lugedes isegi valmis uskuma, et selle olete tõesti teie valmis kirjutanud. Või nagu sa oled korduvalt öelnud, "see on meie eelnõu", tähendab teie eelnõu, EKRE eelnõu ja mis need teised hellitavad endale viitavad formuleeringud ongi. Aga mis puudutab eriti seletuskirja, siis tean mina ja tead sina ka, et seda ei ole teie kirjutanud. Ja sinnamaani me oleme ühel lainepikkusel. Aga mida mina ei tea, on see, kes on selle kirjutanud. Aga sina tead. Äkki sa ütled meile ka ausalt, kes on selle eelnõu ja seletuskirja kirjutanud? Ning ma igaks juhuks tuletan sulle meelde, et valetamine on poliitiku kõige suurem patt.

11:09 Helle-Moonika Helme

Aitäh-aitäh, hea Valdo! Nagu sa tead, eelnõud on – sa oled ise ka kindlasti neid kirjutanud või vähemalt selle protsessi juures olnud – kollektiivne looming. Ma ei tea küll ühtegi eelnõu, mille puhul ma oleksin näinud, et on eelnõu sisu ja seletuskiri ja lõpuks veel nimekiri nendest, kes selle kokku kirjutasid. Selles

mõttes see küsimus ei ole nagu asjakohane. See on kollektiivne looming ja loomulikult me oleme kasutanud kõiki häid nõuandjaid. Ja mul on hea meel, et sa otsapidi ikkagi tunnustad seda eelnõu, ja ma loodan, et sa hääletad selle poolt.

11:10 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Jüri Jaanson, palun!

11:10 Jüri Jaanson

Suur tänu, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Reformi jõustumiseni on jäänud natukene rohkem kui kolm nädalat ja seetõttu ma üldse selle eelnõu ega ka reformi sisusse ei süüviks. Aga ma väidan seda, et Riigikogu usaldusväärsusele küll hästi ei mõju, kui me juba üle-eelmises koosseisus paika pandud reformi hakkame nüüd viimasel hetkel muutma. Üle-eelmises koosseisus sai paika pandud viie aasta pikkune üleminekuaeg ja sellel oli vähemalt kaks suurt mõtet: esiteks võimaldada apteegiturule kohanemisaega ja teiseks pidi see olema periood, mille jooksul võiks häid mõtteid tulla. Aga neid ei ole eriti tulnud. Teie vastused, näiteks kolleeg Andres Sutile, kes küsis analüüside kohta, ei ole veenvad olnud. Ma märgin ka seda, et Sotsiaalministeeriumil on tegelikult hoopis teistsugused andmed, kui teie siin hetkeseisu kirjeldades pakkusite. Arvestades, et eelmises koosseisus te olite siin saalis küll olemas, aga ühtegi eelnõu ei esitanud, ma küsin lihtsalt: kas teie eelnõu ei ole mitte mõeldud reformi torpedeerimiseks?

11:11 Helle-Moonika Helme

Aitäh! Ma tuletan meelde. Ma saan aru, et te justkui toetate seda, et see protsess, mis aastatel 2014–2015 alguse sai, oleks justkui olnud kuidagi midagi ... Jah, iseenesest võib ju teha igasuguseid seadusi ja siis hakata praktilises elus vaatama, kas need töötavad või ei tööta. Praeguseks on selgeks saanud, et tegelikult see seadus ei tööta. Ma tuletan meelde, mida Reformierakond tegelikult aastal 2018 arvas. Siis ei olnud veel selline, kuidas ma ütlen, turbulentne situatsioon, kus me praegu oleme. Me näeme, üks ole, et seadus kohe-kohe jõustub, aga avalikkus ei ole selleks valmis ja ka kõik asjaosalised ei ole selleks valmis. Ma küsingi, miks teie siis aastal 2018 otsustasite järsku, et selline tore ja hea asi, nagu see praegu siin väidetakse olevat, tuleks ringi teha. Nii palju kui ma tean, see eelnõu läbis vist esimese lugemise, aga, kuidas ma ütlen, protseduurideks ei olnud enam aega, sest tulid uued valimised peale. Me kindlasti oleksime ka siis seda toetanud. Öelda nüüd meile, et meie tekitame siin mingisugust asjatut segadust ja tahame midagi tagasi pöörata – aga seda te ju ise tahtsite ka teha 2018. aasta juunis. Nii et selles mõttes ei ole teil meile kindlasti praegu midagi ette heita. Vastupidi, te peaksite seda ettevõtmist igati toetama.

11:13 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Tarmo Tamm, palun!

11:13 Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud ettekandja! Me elame õigusriigis, kus turu osapooltel on õigustatud ootused seaduste kehtimise suhtes. Selle seaduse jõustumise tähtaeg on ette teada olnud viis aastat. Polegi vist olnud teist nii pikka perioodi, mille jooksul turuosalised on saanud end seaduse nõuetele kohandada. Ja samal ajal me ei usalda ei Riigikontrolli, õiguskantslerit ega kohut. Kas see poliitikute katse viimasel minutil seadust muutma hakata pole mitte tekitanud ebakindla olukorra? Kui poliitikud ei oleks sekkunud, oleks turuosalised hakanud end sellele seadusele kohandama ja kaks jaeketti seda juba teevad. Nii et kas see poliitikute katse viimasel minutil seadust muuta ei ole tekitanud selle ebakindla olukorra ja miks me ei kasuta võimalust teha maapiirkondades teatud erandid, kui tõesti ähvardab oht, et mõni apteek pannakse kinni? Miks me seda erandite võimalust ei kasuta?

11:14 Helle-Moonika Helme

Aitäh, hea küsija! See viimane ettepanek on hea ettepanek ja seda me kindlasti esimese ja teise lugemise vahel võiksime arutada. Jah, kõik, mis puudutab maaelu ja elu hajaasustuses, vajabki võib-olla regionaalpoliitilisi otsuseid. Vahest tõesti ka apteekidega seonduvaid asju me võiksime vaadata regionaalpoliitilises mõõtmes.

11:15 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Annely Akkermann, palun!

11:15 Annely Akkermann

Suur tänu, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kui te toote oma eelnõu kaitstes argumentina välja, et riiki võivad ees oodata suured kahjunõuded, siis see ei ole argument. Riigikogu ei saa anda järele sellistele ähvardustele, isegi kui need näitlikustamiseks päädivad apteekide ette hoiatamata sulgemisega üheks tunniks. See ei ole see keel, milles Riigikogu võib lubada endaga rääkida. Ja te ütlesite ühele meie kolleegi küsimusele vastates, miks ei võiks kõik jääda samamoodi. Seda apteegireformi hakati tegema tõukvalt 2012. aasta Riigikontrolli auditist, mis ütles, et Eestis on ravimid kallid ning valik on väiksem kui teistel sarnastel turgudel. Ühe põhjusena leiti, et meil on üksikud hulgimüüjad ja tugev vertikaalne integratsioon hulgimüüjate apteegikettide vahel. Kui te praegu ütlete, et minge ostke ravimeid, siis kas te kaitsete oma rahvast ja neid 40 seaduskuulekat proviisorit-ettevõtjat või siiski neid üksikuid hulgimüüjaid?

11:16 Helle-Moonika Helme

Kindlasti see reform ja see seadus, mis aastal 2015 heaks kiideti ja mis peaks nüüd 1. aprillil jõustuma, ei täida neid eesmärke, mis on seatud. Praegu on selgeks saanud, et see tegelikult eesmärke ei täida. Kõik see, mis on praegu apteegiturul lahti läinud – me teame, et kui seadus jõustukski, siis see olukorda ettevõtjate ega ka inimeste jaoks ära ei lahendaks. Kindlasti see ei lahendaks ära vertikaalse integratsiooni probleemi, mille vastu tegelikult apteegireform omal ajal ette võeti. Teil oli nii pikk küsimus, äkki te kordate mingid punktid veel üle?

11:17 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kaja Kallas, palun!

11:17 Kaja Kallas

Aitäh! Te ütlesite küsimusele vastates sellise lause, et on kahtlused, et apteekide ümbervormistamine pole seaduslik. Millele tuginedes te seda väidate? Ja kas te saate tuua konkreetseid näiteid?

11:18 Helle-Moonika Helme

Jah, see on, kui apteekide omanikud – sellele juhtisid ka proviisorid oma kirjas tähelepanu – põhimõtteliselt sunnitakse tankistideks. Nad peavad hakkama apteeke pidama lihtsalt selleks, et see näeks välja seaduslik ja et see vastaks seadusele, mis 1. aprillil kehtima hakkab. Tõenäoliselt tuleb pärast välja, et seal on midagi ebaseaduslikku, ja siis me peame neid asju hakkama lahendama. Ma veel kord kutsun üles: ärme üldse tekitamegi sellist situatsiooni!

11:19 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Annely Akkermann, kas protseduuriline küsimus?

11:19 Annely Akkermann

Ettekandja palus mul oma küsimust korrata. Ma teen seda hea meelega. Ma tahtsin teada, kas ta ikkagi esindab rahvast, kes maksab ravimite eest liiga palju. Kas ta esindab neid 40 proviisorist ettevõtjat, kes seaduskuulekalt ja mõistlikult on käitunud, või ta siiski oma eelnõuga kaitseb üksikute hulgimüüjate ja jaekaupmeeste huvisid?

11:19 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! See ei olnud küll protseduuriline küsimus. Mul on soovitus kõigile küsijatele ja, Annely, sulle ka, et hakka kohe küsimust esitama, kui küsimuse aeg pihta hakkab. Sa minut aega juhatasid oma küsimust sisse ja siis hakkasid kiirustades küsimust sõnastama. Kui sa vastupidi teed, siis on lihtsam ka küsimusest aru saada. Aga nüüd, hea vastaja, kui soovite, siis palun vastake küsimusele!

11:19 Helle-Moonika Helme

Jah, kindlasti me esindame rahvast. Me tahame selle eelnõuga ära hoida seda, et apteegid lähevad kinni, et ravimite kättesaadavus väheneb ja inimesed ei saa enam harjumuspärasel viisil apteekidest ravimeid kätte.

11:20 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Valdo Randpere, palun, protseduuriline küsimus!

11:20 Valdo Randpere

Aitäh! Ma pean siin oma pinginaabrit kaitsma. Sinu õpetussõnad olid küll väga vajalikud, aga konkreetsel juhul täiesti kohatud, sest küsimus ei olnud mitte selles, et Akkermann esitas halvasti sõnastatud küsimuse, vaid selles, et ettekandja unustas küsimuse sisu ära.

11:20 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Valdo, ma tunnustan sind selle eest, et sa oma pinginaabrit kaitsesid, aga ma nägin, et sa aitasid tal ka kätt tõsta protseduuriliseks küsimuseks. Aitäh selle eest! Läheme edasi: Jevgeni Ossinovski, palun!

11:21 Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Ma jätkan Valdo Randpere küsimust. Valdo küsis, kes selle eelnõu seletuskirja kirjutanud on. Mina viibisin sellel sotsiaalkomisjoni istungil, kus eelnõu algataja esindaja Urmas Espenberg püüdis selgitada, mis selles eelnõus ja mis põhjustel on, ja ega see tal väga hästi välja ei tulnud. Ja loomulikult on küsimus, kes selle eelnõu kirjutanud on, hästi kohane. Te sellele küsimusele jätsite vastamata. Ma püüan küsida sama asja teistmoodi. Me tõepoolest ju nimetame seda EKRE eelnõuks, te ise nimetate seda enda eelnõuks. Aga kuidas on niimoodi kujunenud, mis võib olla selle põhjuseks, et me oleme siin viimase kuu jooksul näinud, et hästi paljude poliitikutega on püüdnud rääkida hulgimüügiettevõtte Tamro esindajad? Nemad ütlevad sellesama eelnõu kohta, et see on hoopis nende eelnõu. Kas te oskate öelda, kust neil selline tunne on tekkinud?

11:21 Helle-Moonika Helme

Aitäh, hea küsija! Nagu ma ütlesin, see on kollektiivne looming. Seda, kust on kellelgi mingi tunne tekkinud, mina ei oska küll seletada. Aga kui te tahate nimeliselt teada, siis ma võin teile ette lugeda eelnõu algatajad: Helle-Moonika Helme, Jaanus Karilaid, Urmas Espenberg, Urmas Reitelmann, Uno Kaskpeit, Kalle Grünthal, Kai Rimmel, Kert Kingo, Leo Kunnas, Riho Breivel, Tiit Kala, Anti Poolamets, Henn Põlluaas, Merry Aart, Siim Pohlak, Paul Puustusmaa ja Jaak Valge. Nii et see on kollektiivne looming ja kõik, kes on selle eelnõu algatajad, on põhimõtteliselt ka selle koostajad.

11:22 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Urmas Espenberg, palun protseduuriline küsimus!

11:22 Urmas Espenberg

Jevgeni Ossinovski peab siin kõiki teisi inimesi lollideks, mina kaasa arvatud. Ma eelmine kord magasin vasturepliigi võimaluse maha, aga nüüd ma selle sain.

11:23 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Ei, ma katkestan teid: te ei ole midagi maha maganud, te olete täiesti ärkvel, aga kodu- ja töökord sätestab, et kui teie nime mainitakse läbirääkimistel, siis on teil õigus repliigiks. Praegu ei ole veel läbirääkimiste voor, vaid ettekandjale küsimuste esitamise voor. Ja siin, kui kellegi nime mainitakse, Riigikogu liikmel repliigiks õigust ei ole. Siin on väga paljude Riigikogu liikmete nimesid mainitud. Valdo Randpere, palun protseduuriline küsimus!

11:23 Valdo Randpere

Aitäh! Minul on selline küsimus. Ma olin enne ka küsimise järjekorras, ma olin ülevalt teine või kolmas. Aga seoses sellega, et ma eelmise protseduurilise küsimuse esitasin – mille eest ma veel sinu käest kiita sain –, visati mind järjekorras viimaseks või üldse välja. Ma pidin ennast uuesti registreerima. Ma palun taastada endine olukord ja kõrvaldada ebaõiglus, mis on saalis tekkinud.

11:23 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Ma ei näe teid praegu kõne järjekorras. Olge hea, pange ennast järjekorda! (V. Randpere ütleb midagi saalist.) No näete, ilusti aparaat registreeris teid. Ja lõpetuseks öeldud sõna on alati suur eelis, mitte puudus. Nii et jätkame. Signe Riisalo, palun!

11:24 Signe Riisalo

Hea juhataja! Hea ettekandja! Kõigepealt ma tahan öelda, et Eestis on ühe elaniku kohta päris palju apteeke, seda ka võrreldes meie naaberriikidega. Nii et mõned apteegid võivad ehk kinni minna. Ma ei usu, et selles saalis ja Sotsiaalministeeriumis ning Ravimiametis on inimesi, kes soovivad, et ravimid oleksid inimestele kehvemini kättesaadavad. Küll aga soovitakse head kvaliteeti ja hinda, mis on taskukohasem. Aga te vastasite kolleeg Kaja Kallasele nii, et ma ei saanud sellest vastusest aru. Te ütlesite midagi sellist – see ei ole täpne tsitaat –, et kähku vormistatakse midagi ringi, aga see ei ole alati seaduslik. Millele te õigupoolest viitate? Kas te süüdistate Riigikogu puldist apteekide omanikke lausa võimalikus pettuses?

11:25 Helle-Moonika Helme

Ma pidasin silmas seda, et kõik need ümberkorraldused ei ole selles mõttes ehk seaduslikud, et kui saabub 1. aprill, siis võib juhtuda, et nad ei ole jõudnud selle protsessiga lõpule. Ja siis tõepoolest see olukord, kuhu nad sellel hetkel oma ümberkorraldustega on jõudnud, võib osutuda ebaseaduslikuks. Ma pidasin seda silmas.

11:25 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Toomas Kivimägi, palun!

11:25 Toomas Kivimägi

Aitäh, heas vormis juhataja! Auväärt ettekandja! Minu küsimus on selline. Mida te arvate riigist või Riigikogust, kes käitub sõnamurdlikult? On väga vähe seadusi, mille vastuvõtmisel on antud nii pikk üleminekuaeg kui selle reformi puhul: tervelt viis aastat. Viis aastat ei olnud mõeldud selleks, et selle aja jooksul seda seadust mitte täita ja leida lahendus, kuidas saavutada, et seadust ei peagi täitma. Milline on kodanikele antav sõnum teiste Riigikogus vastuvõetavate seaduste kohta, kui me niimoodi sellesse teemasse suhtume? Ja teine küsimus on see: miks te olete jäänud oma fraktsiooniga üksi? Kas te ei pakkunud oma koalitsioonikaaslastest Riigikogu liikmetele võimalust selle seaduseelnõuga ühineda või nad ei olnud sellega päri? Ja veel on palve, et te annaksite edasi ka, milline on peaministri seisukoht selle elnõu osas ja milline on sotsiaalministri seisukoht.

11:26 Helle-Moonika Helme

Aitäh, hea küsija! Siin oli nüüd ühe küsimuse asemel kolm küsimust. Kuidas nüüd koosoleku juhataja otsustab: kas ma vastan kõigile kolmele või võin vastata ühele?

11:26 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Meil on ikka hea tava, et kõiki küsimusi, mis mahuvad ühe minuti sisse, käsitatakse ühe küsimuse eri osadena. Nii et olge hea, palun!

11:27 Helle-Moonika Helme

Seega jällegi kolm küsimust. Ma ütlesin selle kohta, mida meie siin Riigikogus teeme, et meil on tegelikult alati see valik, kas luua maailma probleeme juurde või toota lahendusi. Praegu me näeme, et hoolimata sellest, et viis aastat oli kõigil osapooltel aega oma tegevus seadusega vastavusse viia, nad ei ole suutnud seda teha. Nüüd me näeme, et see reform on tegelikult probleem. Ja oma seaduseelnõuga

me pakume sellele lahendust. Veel kord, ma kordan: see on esimese lugemise tekst. Kui kellelgi on häid ettepanekuid, kuidas me selle probleemi ära lahendame, siis kõik ettepanekud on teretulnud. Mis puudutab seda, miks see on ainult EKRE eelnõu, siis kui ma käisin sellele seaduseelnõule allkirju kogumas, siis ütlesid väga palju reformierakondlased, et nad tegelikult südames väga toetavad seda ja lubasid ka poolt hääletada. Eks pärast ole näha, kas nad hääletavad poolt või ei hääleta, kas nad hääletavad oma südametunnistuse järgi või millegi muu järgi. Aga mis peaminister asjast arvab, seda peate tema enda käest küsima.

11:28 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kristina Šmigun-Vähi, palun!

11:28 Kristina Šmigun-Vähi

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Mulle on kuidagi kõrvu jäänud säärane natukene inimeste hirmutamine. Täna te olete korduvalt öelnud, et pärast 1. aprilli tuleb kriis ja palju apteeke suletakse. Kolleeg Andres Sutt küsis, kui palju apteeke suletakse. Te ei osanud täpset arvu öelda ja ütlesite, et see aja jooksul muutub. Aga kui puuduvad kogu võimaliku sulgemise analüüsid, kuidas te siis saate lihtsalt oma arvamuse alusel neid väiteid esitades inimesi hirmutada?

11:29 Helle-Moonika Helme

Aitäh, hea kolleeg, hea Kristina! See, mida ma räägin, ei ole tegelikult hirmutamine, vaid pigem tõsiasja konstateering. Ma veel kord kordan, et me Riigikoguna ei peaks probleeme juurde tekitama, me peaks neid lahendama. Kui see diskussioon sügisel algas, siis ühel hetkel sai kõigile selgeks, et viis aastat saab poole aasta pärast täis, aga tegelikult ei ole nagu midagi toimunud. Jah, mingi 40 apteeki on loodud. Kui minu juures käisid proviisorite koja esindajad, siis ma küsisin nende käest, et praegu on meil üle 300 apteegi ja kui väga suur osa neist läheb kinni, kui palju nad on siis võimelised asendama. Ma küsisin, kui palju on proviisorite kojas ettevõtjaid ja kui paljusid apteeke nad on suutelised asendama. Vastati, et 30 apteeki ja natuke peale, mis on ilmselgelt ebapiisav. Mis analüüsi puutub, siis jah, ma ütlesin teie kolleegile Andres Sutile, et see arv on ajas muutuv. See ongi ajas muutuv, aga on fakt, et 2. aprilliks ei ole kõik need apteegid, mis meil praegu on olemas ja mis teenindavad meie inimesi, suutnud ennast selle seadusega vastavusse viia. Meil tekib probleem – see on põhiline.

11:31 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Katri Raik, palun!

11:31 Katri Raik

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus puudutab ka analüüsi. Te rõhutasite, et riigile võib tulla märkimisväärne kahjunõue, kui praegune reformikava, praegune seadus jääb kehtima. Ometi on õiguskantsler öelnud, 1. aprillil kehtima hakkav seadus ei ole põhiseadusega vastuolus. Kui te väidate vastupidist, siis siin ei piisa tundest, peab olema juriidiline analüüs, mis ütleb, et riigile võib tulla märkimisväärne kahju. Palun öelge, millisele analüüsile teie väide tugineb!

11:32 Helle-Moonika Helme

Aitäh, hea Katri! Kui sa räägid analüüsist, siis ma ütleksin, et tegelikult ka 2014.–2015. aastal tehtud ravimiseaduse muutmise kohta ei olnud mingit analüüsi. Siin ongi öeldud, et kuskilt ei nähtu, et nendele eelnõudele oleks eelnenud piisavalt põhjalik analüüs, sh põhjalik analüüs ka selle kohta, kas neid muudatusi üldse vaja on. Ometigi tehti see ära, suruti see seadus läbi. Ja õiguskantsler siiski tookord seda seadust ei tunnustanud. Seda arvamust, mis ta on öelnud aastal 2018, ei saa pidada kogu tookordse reformi tunnustuseks. Sellele, et reformi läbiviimise eel ja ajal analüüs tookord sisuliselt puudus, viitab selgelt ka asjaolu, et Sotsiaalministeerium on korduvalt lubanud läbi viia analüüsi. Seda analüüsi ei ole siiani. Ometi me ikkagi nagu surume ja surume seda reformi edasi, et see seadus hakkaks 1. aprillil kehtima. Me räägime analüüsist. Aga mis mõttega me surume seda reformi läbi, miks me surume läbi seadust, mille kohta ei ole analüüsi siiani tehtud? Ainukene analüüs on see, mida me näeme – praktika on tõe kriteerium – ja mis viitab, et kogu meie apteegitur ei ole tegelikult selleks jõustumiseks valmis.

11:33 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Vilja Toomast, palun!

11:33 Vilja Toomast

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Nii päris ikka ei ole, et ühtegi analüüsi ei tehtud enne selle reformi heaks kiitmist. Olid olemas nii Riigikontrolli arvamused kui Riigikohtu otsused. Neid võiks ikka meeles pidada ja arvestada. Aga mu küsimus puudutab muud. Te ütlesite siin küsimustele vastates, et apteegiturg toimib Eestis väga hästi ja uuringud näitavad, et 90% või isegi rohkem inimestest on sellega rahul ja ei ole vaja mitte midagi muuta. Ma küsingi: mida me siis siin teeme praegu? Miks te siis soovite ravimiseadust muuta, kui kõik on hästi ja midagi ei ole vaja muuta?

11:34 Helle-Moonika Helme

Hea kolleeg! Kui te oma küsimuses kõik jälle pea pealt jalgade peale tagasi keerate, siis saate ise ka aru, et meil ei ole vaja muuta seda olukorda selles mõttes, et me ei lase sellel reformil jõustuda. Just! Kui me laseme reformil nüüd kehtima hakata, siis olukord muutub, ja muutub tuntavalt halvemuse suunas. Ja see ei ole ähvardus, see on tõsiasi.

11:35 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kaja Kallas, palun!

11:35 Kaja Kallas

Aitäh! Igaks juhuks ütlen, et see ravimiseadus juba kehtib. Lihtsalt üleminekuaeg saab läbi 1. aprillil. Viis aastat on möödunud. Aga ma tahan küsida hoopis selle kohta. Te räägite, et riigile tekib märkimisväärne kahju, mis tuleb kahjunõuetest, mis riigi vastu esitatakse. Kui ma nüüd mõtlen, siis ühel pool on need, kes saaksid kahjunõudeid riigi vastu esitada seoses sellega, et nad on teinud pingutusi, et apteegireformi tingimusi täita. Need on proviisorid, kes on teinud investeringuid, et apteeki avada, need on hulgimüüjad, kes on oma apteegid võõrandanud. Ja teisel pool on siis ainult need kaks hulgimüüjat, kes ei taha oma apteeki maha müüa. Ühel pool on reaalne kahju, mis on tekkinud nendel inimestel, kes on samme astunud, ja teisel pool on hüpoteetiline kahju, millele viidatakse, et ähvardada Riigikogu. Millele tuginedes te väidate, et tekib märkimisväärne kahju just siis, kui me apteegireformi tagasi ei pööra?

11:36 Helle-Moonika Helme

Ma ei mõista osa teie küsimusest. Te ütlesite, et proviisorid, kes on juba apteegid asutanud ja viinud need nõuetele vastavusse. Mis kahju nemad kannavad? Nad on sisenenud turule ja tegutsevad turul. Ma ei saa üldse aru, miks te ütlete, et nendel on vaja mingisuguse kahju hüvitamist nõudma hakata. Aga kui märkimisväärselt väheneb apteekide arv turul, siis konkurentsi tingimustes kannatavad ju kõige rohkem need, kes oma apteegid kinni panid. Ja loomulikult on neil õigus kahjunõudeks. Kui suur see saab olema, see selgub nendes kohtuprotsessides. Seda me ei saa ette ennustada ega analüüsida, aga need nõuded tulevad.

11:37 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Helmen Kütt, palun!

11:37 Helmen Kütt

Suur tänu, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Mulle väga meeldib, et te olete mitu korda rõhutanud – ja see nii ongi –, et sellest puldist räägitakse Eesti rahvaga. Ma arvan, et kõik siin saalis istuvad inimesed tahavad rääkida ka rahva nimel, sest kõik, kes siia on valitud ja esindavad Eesti inimesi, on tegelikult saanud selle mandaadi rahva käest. Samas väga paljude kõnede puhul ei ole määratletud hulk, kelle nimel räägitakse. Kahtlemata on ka kettide omanikud üks osa rahvast – ettevõtjad, omanikud –, nii et selles mõttes see retoorika sobib. Aga mulle jääb arusaamatuks, keda esindavad Eesti riigis sotsiaalminister ja peaminister. Kelle nimel nemad töötavad ja räägivad?

11:38 Helle-Moonika Helme

Aitäh, Helmen! Mina saan rääkida oma valijate nimel. Ma kindlasti ei saa rääkida peaministri nimel ja sotsiaalministri nimel.

11:38 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Valdo Randpere, palun!

11:39 Valdo Randpere

Aitäh! Nüüd ma pean tunnistama, et ma olen selles mõttes Helle-Moonikaga natuke nõus, et ma ka ei saa vahepeal aru, miks me siin seda teemat arutame. See kõlab natuke niimoodi, et te katsute nagu leiutada ajamasinat. See seadus on jõustunud juba viis aastat tagasi, ta rakendub 1. aprillil. Me ei räägi mingist seadusest, mis on veel jõustumata, ja et teeks nüüd väikse kosmeetilise muudatuse. Te tahate tagasi pöörata seaduse, mis on viis aastat tagasi jõustunud, aga mida mõned inimesed ei taha täita. See ei ole õigusriigile päris kohane. Mina küsin pigem teistpidi. Kui EKRE katsuks nüüd minevikus sorkimise asemel tulevikku vaadata ja tulevikule mõelda. Tegelikult üks asi, mis ravimeid kindlasti odavamaks teeks, oleks see, et käsimüügiravimid oleks kättesaadavad ka väljaspool apteeke. Mina isiklikult toetan seda mõtet. Kuidas sina sellesse suhtud? Kuidas EKRE suhtub sellesse, et me peale seda, kui see seadus on 1. aprillil rakendunud, võtame kätte ja vaatame edasi, kuidas ravimeid Eestis odavamaks muuta sellega, et lubada käsimüügiravimeid mujalgi müüa?

11:40 Helle-Moonika Helme

Aitäh, hea Valdo! Mul on hea meel, et sa veel kord ilusti-kenasti üle rääkisid kogu selle protsessi olemuse. Paljud, kes meid täna kuulavad – ma olen inimestega rääkinud –, ei saa üldse aru, mis selle reformiga on. Neile jääb arusaamatuks, et on üks seadus, mis ammu vastu võeti, ja miks nüüd siis see segadus 1. aprillist peale. Selles mõttes aitäh sulle, et sa selle ilusti-kenasti veel üle kordasid. Ja sinu ettepanek on tegelikult asjalik. Kui me saame selle seaduse muutmise eelnõu täna esimeselt lugemiselt läbi, siin on su ettepanek väga teretulnud. Ma olen inimestega rääkinud ja tõepoolest on eriti maapiirkondades päris palju inimesi, kes arvavad, et käsimüügis olevad peavalutabletid, aspiriin, haavaravimid ja muud esmatarberavimid võiksid olla kättesaadavad ka kauplustes ja bensiinijaamades. See on juba eraldi küsimus, kuidas me selle seaduse niimoodi võiksime sõnastada, et see ka nendele jaemüüjatele meeldiks või nende tegevusega kooskõlas oleks. Tee see ettepanek muudatusettepanekuna, me arvestame seda.

11:42 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Andres Sutt, palun!

11:42 Andres Sutt

Aitäh! Kasutan selle minuti ära mitme küsimuse esitamiseks. Esimene küsimus. Vertikaalne integratsioon. Kas te olete isiklikult vertikaalse integratsiooni poolt või vastu? Ja sellega seotuna: kuidas see eelnõu vertikaalse integratsiooni teemat lahendab? Teine küsimus. Te mainisite, et reform ei täida eesmärki. Palun avage ja sisustage seda väidet! Kolmas küsimus on ketiapteekide sulgemise aktsiooni kohta, mida kasutasid kaks suuremat hulgimüüjat, kelle omanduses on ketiapteegid. Kuidas see teie arvates mõjus ravimiturule ja millise hinnangu te sellele annate? Minu viimane küsimus puudutab neid kahjunõudeid, mis teie väitel kohe-kohe tulevad. Ärimaailmas on nõuded täiesti tavaline asi. Milline on teie arvates nende nõuete täitmise perspektiiv ja millal te saite uut infot, et need nõuded tulevad ja lähevad täitmisele?

11:43 Helle-Moonika Helme

Aitäh! Vertikaalse integratsiooni kohta ütlen, et isegi kui see apteegireformi seadus 1. aprillil käivitub, siis see vertikaalset integratsiooni ära ei kaota. See tegelikus elus, reaalses elus jääb kehtima, üks ole, ja seda me kõik teame. Selles mõttes meil ei ole vaja teha seadusi, mis peaks midagi muutma, aga mis tegelikkuses oma eesmärki ei täida. Järgmine küsimus: miks apteegireform ei täida oma eesmärki? Eesmärki, et hinnad langeksid, see kindlasti ei täida, sest konkurents väheneb ja väikese konkurentsi tingimustes tõenäoliselt hinnad pigem tõusevad. Noh, see on muidugi jälle väide, aga ma räägin normaalsest turuloogikast: kui on vähene konkurents, siis on hinnad kõrged, kui on suurem konkurents,

siis on hinnad madalamad. See on lihtsalt äriline loogika, ärimehhanism.

Nii, kolmas küsimus? (A. Tutt vastab saalist, et kolmas küsimus oli ketiapteekide kohta.) Ketiapteekide sulgemisaktsiooni kohta ma ütleksin niimoodi. Ma põhimõtteliselt saan aru, miks nad seda tegid. Nad tegid selle, viisid selle aktsiooni läbi sellepärast, et kõigile näidata, mis võib pärast 1. või 2. aprilli juhtuda. Inimene läheb apteegi ukse taha. Nagu uudistes oligi näha, väga paljud inimesed ei teadnud tegelikult, et meie siin saame seda paragrahvi, eks ole, risti ja põiki ja viilutame. Tavainimesed ei saa võib-olla üldse aru, milleks seda tehakse, nemad lihtsalt tahavad minna apteeki. Ja nad läksid apteegi ukse taha, ja küsisid, et mis mõttes apteek on kinni. Kuhu ma nüüd minema pean? Miks ma ei saa oma ravimeid kätte? Nii et see aktsioon oligi nagu selleks, et seda näidata.

Teie ütlete, eks ole, et ükski normaalne inimene, kes tegeleb äriga, ei teeks kunagi midagi sellist. Neid on süüdistatud, et mis siis ikkagi saab, kui nad võtavad ja panevad lihtsalt plaks ühel päeval mingil põhjusel jälle kõik apteegid kinni ja me jääme ilma apteegiteenuseta. Keegi ei tee ju seda! Ükski inimene, kes teeb äri, ei pane oma äri kinni. Ta jääb ju selle päeva teenistusest ilma, eks ole. See polnud kellegi kiusamiseks mõeldud. Kindlasti ükski apteek ei pane uksi kellegi kiusamiseks kinni, inimeste kiusamiseks kinni. See oligi lihtsalt selleks, et me näeksime, mis võib juhtuda, kui see seadus 1. aprillil rakendub.

Kas oli veel küsimusi? (Saalist öeldakse midagi.) Väidetavate nõuete perspektiiv on selline, et kui need nõuded tulevad, eks ole, siis need lähevad kõigepealt kohtusse ja eks kohus otsustab, kui palju on kellegi õigusi rikutud ja mis on nende nõuete sisu, mis kohus määrab riigile kanda. Sellised nõuded tulevad, aga nende arvu ja summade suurust me ei saa küll täna ette näha.

11:46 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Head kolleegid! Püüame korraga esitada ühe küsimuse ühe minuti sees ja vastaja püüab selle küsimuse meelde jätta ja vastata. Muidu meil kujuneb niimoodi, et saalist tuleb neli erinevat küsimust, ja see ei ole kodukorraga päris kooskõlas. Aga läheme edasi. Toomas Kivimägi, palun!

11:47 Toomas Kivimägi

Aitäh, härra juhataja! Ma siiralt tänan, et te minu eelmises kolmeosalises küsimuses nägite ühtset tervikut. Tänan selle tõlgenduse eest, aga nagu näha, on oht seda kuritarvitada. Ent, lugupeetud ettekandja, ma saan täiesti aru, miks te ei väljendanud peaminister Jüri Ratase seisukohta. Ma tulen teile appi. Nimelt on peaminister Jüri Ratas öelnud, et uue eelnõu esitamine apteegireformi muutmiseks tekitaks vaid segadust. Ja nagu näha, saalis Keskerakonna liikmed seda igati toetavad ja kasutavad presidendi poolt soovitatud vaba sõna, mida ta eile peetud kõnes märkis. Ja sama on öelnud ka teie selja taga istuv Helir-Valdor Seeder, Isamaa esimees. Ta on öelnud ühe intervjuu käigus, et ta ei pea uue eelnõu esitamist ratsionaalseks. Mis teil koalitsioonis toimub?

11:48 Helle-Moonika Helme

Koalitsioonis on kõik väga hästi ja me oleme selle eelnõu esitanud. Lugupeetud Riigikogu, kõik liikmed, kes te siin olete, ja hoolimata sellest, mida keegi on enne öelnud või enne mõelnud: kui te loete selle eelnõu ja seletuskirja läbi, siis on see teie otsus, kas te seda toetate või ei toeta.

11:48 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Liina Kersna, palun!

11:48 Liina Kersna

Suur tänu, hea eesistuja! Austatud eelnõu kaitsja! Te olete väljendanud mõistmist, et ketiapteekide omanikud esitavad riigile kahjunõude, kui see reform jõustub, ja mõistmatust, miks peaksid seda tegema proviisorid, kes on reformi ootuses oma investeeringu teinud ja uue apteegi loonud. Ma püüan natukene teie mõistmist suurendada. Kui proviisor on uskunud riigi sõna ja investeerinud ning loonud uue apteegi, arvestades, et alates 1. aprillist 2020 olukord apteegiturul oluliselt muutub, siis kas teile ei tundu, et riik on seda proviisorit ebaõiglaselt kohelnud, kui reformi katkestab?

11:49 Helle-Moonika Helme

Aitäh! Ma vastaks teile jälle nagu elu enese põhjal. Tõepoolest, kui proviisor on kusagil asutanud apteegi teadmises, et riik teeb seaduse, mille järgi ta pärast kõik konkurendid tema ümbert ära koristab, nii et ta saab selles keskkonnas üksi tegutsema hakata – me tegelikult riigina ei peaks selliseid seadusi tegema. See on minu seisukoht. Ma kordan veel kord: meie seadusandjana ei peaks tegelema sellega, et jagame häid rendipindasid kellelegi või kellegi vahel ümber. Jätkem see ikkagi liberaalses turumajanduses toimivate protsesside juhtida.

11:50 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Tarmo Tamm, palun!

11:50 Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Hea ettekandja! Mulle jääb mulje, et järgmisel viiel aastal ei tohiks seda apteegiteemat üldse enam puudutada. Samas ma arvan, et sellega peaks valitsuskoalitsioon lähiajal uuesti välja tulema, et valitsuse abil reaalseid hindu hakata allapoole tooma. Selle jaoks on minu arvates vaja turgu avada, nii et apteekrid ei peaks ravimeid ostma ainult Eesti hulgimüügifirmade käest, vaid võiks neid tuua ka Lätist, Leedust ja mujalt. Mis takistab valitsust välja tulemast sellise eelnõuga ja selle teemaga edasi minemast? Mina arvan, et meil on käidud alles pool teed.

11:50 Helle-Moonika Helme

Aitäh! Ma juba ütlesin kellelegi vastates, et tegelikult on valitsuses olemas eelnõu, kus neid teemasid käsitletakse. Ja loomulikult, mida võib meil olla turu veelgi suurema avamise vastu, mis suurendaks konkurentsi, tooks hinnad alla ja laiendaks sortimenti. See oleks kokkuvõttes meile kõigile kasuks.

11:51 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Vilja Toomast, palun!

11:51 Vilja Toomast

Aitäh, austatud aseesimees! Hea ettekandja! Te noogutasite kaasa Valdo Randperele, et käsimüügiravimeid võiks ka toidupoes müüa. Aga te ometi ju teate, et kõiki käsimüügiravimeid ei tohi kõikide tarvitavate retseptiravimitega koos kasutada. Ma küsin: kes vastutab, kes kontrollib ja kes küsitleb inimest, mis ravimeid ta võtab ja kas ta võib sinna kõrvale näiteks aspiriinigi võtta? Kes vastutab, kui te nii lahkelt lubate, et paneme rauapoodi, toidupoodi, igale poole ravimid müügile ja ei ole kedagi, kes nendest midagigi teaks, teisisõnu proviisorit?

11:52 Helle-Moonika Helme

Aitäh, hea küsija! Ma ei tea, et ma oleksin midagi siin nii lahkelt lubanud. Ja nagu ma vastasin ka kolleeg Valdo Randperele: see on lihtsalt üks ettepanek, mida me võime arutada.

11:52 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Jüri Jaanson, palun!

11:52 Jüri Jaanson

Aitäh, austatud ettekandja! Ennist oli juttu ketiapteekide sulgemisaktsioonist ja sellest, et see oli väga ebameeldiv üllatus tarbijatele, kes ukse taha tulid – nad ei teadnud sellest midagi. Ma mõtlen, kas seda võib võtta mõnes mõttes kogemusena. Mida on sellest aktsioonist praegusel valitsusel ja sotsiaalministeeriumil õppida? Mis te arvate, kas see on asi, mida saaks muutuste tekkimise korral ennetavalt vältida või ennetavalt, noh, kõike paremini korraldada?

11:53 Helle-Moonika Helme

Aitäh, hea küsija! Ma vastan hästi lühidalt, mida oleks sellest õppida. Õppida oleks võib-olla seda, et ärgem sekkugem normaalsesse turumajanduse situatsiooni.

11:53 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Helmen Kütt, palun!

11:53 Helmen Kütt

Suur aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Mina pean ütlema, et ma veel enne detsembrikuud kahtlesin, et järsku peaks seda seadust, mis on viis aastat tagasi vastu võetud, kuidagi muutma. Ma tõesti analüüsisin olukorda, kuulasin arvamusi, aga peale seda massiaksiooni, mis tähendas ilma etteteatamisajata uste sulgemist, tundus, et sellise provokatsiooniga ei tohi kaasa minna. Nüüd selgitasite meile vastates, et te saate neist aru. Ma saan ka aru, miks nad sel moel käitusid: seal on mängus suured rahad ja äri. Aga ma ei saa aru, kuidas sai patsientidele niimoodi teha. Me nägime, et monopolina tegutsev ettevõtte võib tekitada olukorra, kus elutähtis teenus – ja ravimid seda kindlasti on – jääb kätte saamata. Kas teie meelest võib ka mõni teine sektor, kui ta leiab, et tema nõudmisi tuleb täita, korraldada sellise aksiooni? Kas on mõistlik edaspidi ükskõik mis valdkonnas midagi sellist ette võtta?

11:54 Helle-Moonika Helme

Aitäh, hea Helmen! Jah, ma arvan ka, et me keegi ei kujuta ette situatsiooni, et lihtsalt heast peast ilma mingisuguse hoiatuseta ühel hetkel apteegid sulgevad uksed. Aga kui sa räägid ükskõik mis sektorist, siis me kõik oleme ju istunud lennujaamades oma kottide otsas, sest lihtsalt on streik, kus esitatakse mingisuguseid nõudmisi, ja te ei saa koju, te ei saa sinna, kuhu teil on vaja minna. Selliseid asju ikka tehakse, kas me nimetame neid streikideks või aksioonideks. Jah, sedagi on nimetatud streigiks, aga see ei olnud streik klassikalisel mõttes – see ei olnud korraldatud töötajate õiguste kaitseks. Samas kas keegi on mõelnud nende apteekide töötajate peale? Ükskõik, kui paljud apteegid kinni lähevad, ükskõik, kui palju on arvuliselt neid töötajad, kes siis oma töö kaotavad – vahest selles mõttes võime selle aksiooni lugeda nende kaitsmise ürituseks. Aga ükskõik mis – fakt on see, et see oli lihtsalt aksioon ja see ei olnud nii pikaajaline ka, et oleks kedagi ohtu seadnud. Lihtsalt neil oli õigus seda teha ja nad tegid seda. Põhimõtteliselt me kõik saime ju aru, et nad tahtsid näidata, mis olukord meil võib olla 2. aprillil, kui see reform on jõustunud.

11:56 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Liina Kersna, palun!

11:56 Liina Kersna

Aitäh, hea istungi juhataja! Austatud ettekandja! Juhtusin kuulama perearstide seltsi esinaise Le Vallikivi intervjuud Vikerraadios, kus räägiti ka teie esitatud eelnõust. Perearstid on selle eelnõu suhtes ülikriitilised. Mis te arvate, miks perearstid ei toeta liberaalset turumajandust apteegiturul?

11:56 Helle-Moonika Helme

Ma ei oska sellele küsimusele perearsti seisukohast vastata. Eks perearstidel on võib-olla mingi oma nägemus asjast. Küllap kõikidel turuosalistel on selle kohta midagi ütelda, see on nende arvamus.

11:57 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Signe Riisalo, palun!

11:57 Signe Riisalo

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Oma ettekandes te ütlesite, et meid ootab ees massiline apteekide sulgemine. Ütlesite seda korduvalt. Oma vastustes te viitate samuti korduvalt asjaolule, et apteegid ilmtingimata suletakse. Kust tuleb teil selline siseveendumus, et apteegid suletakse? Mina ei usu, et ükski ettevõtja, kes praegu apteegiomanik on, nii rumalasti võiks käituda.

11:57 Helle-Moonika Helme

Ega me keegi ei taha siin kedagi rumalaks nimetada. Aga seda ma tean küll, et minu valimisringkonnas Haapsalus jääb järele üks apteek. Ma arvan, et Haapsalu inimesed väärivad paremat kui see, et nende apteekide asemel, millega nad on praegu harjunud, jääb alles üks apteek. See tõenäoliselt ei ole olukord, mida me kõik tahame ja mida Haapsalu inimesed tahavad. Nii see kahjuks on.

11:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Yoko Alender, palun!

11:58 Yoko Alender

Aitäh, hea aseesimees! Austatud ettekandja! Ütlesite oma sõnavõtus, et inimesed tahavad minna apteeki ja osta lihtsalt oma ravimid välja. Nad ei pruugi aru saada, mis praegu toimub. Olen teiega täitsa nõus. Riigikogu liikmetelt oodatakse professionaalsust. Te olete valitsuserakonna liige. Mis ikkagi toimub? Miks te ei kasuta enda kasutuses olevat n-ö ametnike pagasit? Te esitate eelnõu, mille punktid ei vasta Euroopa Liidu direktiividele. Kas te ei taha tegelikult, et meil oleks võimalus seda eelnõu toetada?

11:59 Helle-Moonika Helme

Ma olen teile vastates korduvalt öelnud, et eelnõus toodud ettepanekud on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. See on seletuskirjas kirjas.

11:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Andrus Seeme, palun!

11:59 Andrus Seeme

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud ettekandja! Minul on küsimus apteekide massisulgemise kohta. Mis te arvate, kes selle korraldas, kas ettevõtjad või töötajad?

11:59 Helle-Moonika Helme

Sellekohane informatsioon mul puudub.

11:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Yoko Alender, palun!

11:59 Yoko Alender

Aitäh, austatud aseesimees! Hea ettekandja! Jätkaks siiski endisel teemal. Mina ei ole teie väites väga veendunud. Kas te olete konsulteerinud ka oma koalitsioonipartneriga, täpsemalt sotsiaalminister Tanel Kiigega, milline on tema seisukoht, kas need punktid vastavad Euroopa Liidu direktiividele?

12:00 Helle-Moonika Helme

Jah, olen konsulteerinud. Selles osas, kas need punktid vastavad direktiividele või mitte, on meil konsensus.

12:00 Aseesimees Siim Kallas

Kalle Grünthal, palun!

12:00 Kalle Grünthal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Jälgides tänast arutelu tundub, et see teema on täiesti sassi läinud. Seetõttu ma lähtuks oma hea kolleegi advokaat Andres Saue seisukohast, kui kohtumenetluses asjad läksid väga sassi. Põhimõte on see, et tuleb minna juurte juurde. Minu hinnangul peaks eesmärk olema see, et apteegiteenus kui selline peab olema kättesaadav kõigile. Kõik muu on teisejärguline. Mis puutub omandivormi, siis pole tähtis, kes on apteegi omanik. Ega lennufirma omanik ei pea oskama lennata, seda teevad ikkagi lendurid. Ja kolmandaks pakun välja sellise mõttekäigu. Siin on räägitud õiguskindlusest ja õiguspärasest ootusest. Tuletan meelde, et omandireformi aluste seadust on vähemalt 50 korral kunagi muudetud. Kuidas te hindate minu mõttekäiku?

12:01 Helle-Moonika Helme

Aitäh, hea Kalle! Ma hindan seda mõttekäiku kõrgelt. Just nimelt!

12:01 Aseesimees Siim Kallas

Andrus Seeme, palun teine küsimus!

12:01 Andrus Seeme

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud ettekandja! Mul on lühike küsimus, ma usun, et te seda vastust kindlasti teate. Kas seda seaduseelnõu sotsiaalminister Tanel Kiik toetab?

12:02 Helle-Moonika Helme

Aitäh, hea küsija! Seda me saame näha. Mina olen siin eelkõige selleks, et küsida sellele elnõule Riigikogu toetust.

12:02 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Rohkem teile küsimusi ei ole. Nüüd palun siia kaasettekandja sotsiaalkomisjoni esimehe Tõnis Mölder.

12:02 Tõnis Mölder

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikogu sotsiaalkomisjon arutas kokku kolmel istungil Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna saadikute ja ühe Keskerakonna saadiku algatatud ravimiseaduse muutmise seaduse elnõu. Esimesel komisjoni istungil andsid elnõust ülevaate selle algatajad, kohale olid kutsutud ka Sotsiaalministeeriumi ja Ravimiameti esindajad.

13. veebruaril, kui me seda arutasime, selgitasid kohal olnud Ravimiameti esindajad, et elnõu käsitleb kaht põhilist valdkonda. Üks puudutab apteegi omandisuhteid ja teine laiemalt ravimite jaemüügi ja sisseostu õigusi. Ravimiameti hinnangul vajaks haiglatele ja apteekidele otse tootjalt ravimite ostmise õiguse andmine laiemat analüüsi. Jaemüügiõiguse andmine on riigisisene küsimus, mida saab iga riik Euroopa Liidus ise otsustada. Ravimite hulgimüük, sissetoomine ning turustamine on aga Euroopas laiemalt reguleeritud ning sellisel kujul õiguste andmine jaeapteekidele vajaks põhjalikumat analüüsi. Sellel samal istungil küsiti ka mõningaid küsimusi. Uuriti, et kuna elnõu sisaldab endas kahte suurt põhimõttelist plokki, siis miks ei ole seletuskirjas kajastatud ravimite välismaalt sisseostmise õigust pikemalt. Elnõu algataja esindaja ütles, et tegemist on suhteliselt keerulise ja uuema teemaga, mis vajab kindlasti olulisel määral rohkemat analüüsi. Ja seda kõike saab ka esimese ja teise lugemise vahel täiendada. Ka uuriti sellesama kohta, mida täna siin saalis arutelu käigus küsiti: kas elnõu osa, mis puudutab seda, et jaeapteekidele antakse õigus ravimeid otse tootjatelt sisse osta, võib olla vastuolus Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga ja kuidas direktiiv reguleerib haiglatele ravimite sisseostmist ning jaemüügiõiguse andmist. Ravimiameti esindaja selgitas, et see direktiiv, mis põhiliselt Euroopa Liidus reguleerib ravimitega seondult tervikuna apteegisektorit Euroopa Liidus ja sh ka Eestis, sätestab, kuidas ravimid saavad liikmesriikides müügiloo ja milliseid ravimeid tohib nendes riikides müüa. Seega kui me annamegi kõigile õiguse midagi maale tuua, siis edasi müüa tohib ainult neid ravimeid, millel on Eestis ja tervikuna Euroopa Liidus väljastatud müügiluba. Ravimiameti hinnangul ei ole see elnõu otseselt direktiiviga vastuolus, küll on aga elnõus kohti, mis vajavad natukene laiemat analüüsimist.

Veel küsiti, miks elnõu algataja soovib mõni kuu enne seaduse jõustumist kehtiva regulatsiooni tühistada, mitte aidata kaasa selle lõplikule rakendumisele. Elnõu algataja tõi välja väga selge seisukoha, üteldes, et alati saab olemasolevat elnõu parandada, aga nende hinnangul on tegu otsese vastuoluga kehtiva põhiseadusega.

Küsiti ka, kas praegune olukord, kus parlament ei ole suutnud lõplikke otsuseid langetada, võib olla põhjuseks, et turul ei ole tekkinud piisavas koguses uutele nõuetele vastavaid apteeke. Elnõu algataja vastas, et on loomulik, et erinevad turuosalisel kasutavad oma õigusi ja võimalusi erinevalt. On neid, kes hakkasid kohe seaduse vastuvõtmisel omandivormi seadusega kooskõlla viima, ja on turuosalisi, kes ei ole teinud seda tänaseni. Põhjuseid on kindlasti erinevaid.

Üks komisjoni liige uuris, milline on Sotsiaalministeeriumi positsioon kehtiva seaduse suhtes. Kuna 2014. aastal oli ministeerium vägagi kriitiline, siis lisati veel, et ka Konkurentsiamet on korduvalt rõhutanud, et selline regulatsioon ei too kaasa turukonkurentsi paranemist. Sotsiaalministeeriumi esindaja andis sellele lühikese selgituse, öeldes, et nende kriitika oli 2014. aastal suunatud eelkõige elnõu pihta, mis kandis numbrit 615. Valitsuse arvamus oli kriitiline seetõttu, et esialgses versioonis oli

hulгимүүja definitsioon liiga kitsas ning see oleks regulatsiooni tõlgenduses tekitanud turul ebavõrdse olukorra, aga menetluse käigus seda eelnõu täpsustati.

Veel küsiti eelnõu seletuskirja kohta, kus viidatakse konkreetsele Euroopa Inimõiguste Kohtu otsusele. Juhiti tähelepanu, et selline lahend ja eelnõu sisu ei lähe omavahel kooskõlla. Eelnõu algataja selgitas, et see lahend toodi seletuskirjas ära, et juhtida tähelepanu sellele, et ka tegevusluba on omand ning selle lõpetamine omandiõiguse riive.

Sotsiaalkomisjon arutas seda eelnõu ka 17. veebruaril. Sellel istungil võeti vastu kolm konsensuslikku otsust: määrata komisjonipoolseks ettekandjaks komisjoni esimees Tõnis Mölder, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda tänaseks, 25. veebruariks ning määrata juhul, kui esimene lugemine lõpetatakse, muudatusettepanekute tähtajaks 4. märts kell 14.

20. veebruaril otsustas sotsiaalkomisjon hääletuse teel, et juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu esimene lugemine lõpetada. Aitäh!

12:08 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh! Küsimused. Erkki Keldo, palun!

12:08 Erkki Keldo

Aitäh! Hea ettekandja! Apteegireform, mille seadus on jõustunud ja kohe-kohe rakendumas, otsustati üle nelja aasta tagasi. Jüri Ratase valitsused on olnud ametis üle kolme aasta. Seega on Jüri Ratasel ja tema valitsustel olnud aega kolm ja rohkem aastat sellega tegeleda, rääkida turuosalistega, kui kas või mingil hetkel tunnetati, et see reform seab kuidagi ohtu apteegiteenuse kättesaadavuse. Neil oli aega, ma rõhutan, üle kolme aasta sellega tegeleda. Täna on meil saalis eelnõu, mis keerab selle suhteliselt pea peale. Minu küsimus teile on: mis on praegu valitsuse seisukoht, mis on sotsiaalministri seisukoht ja muidugi teie enda seisukoht, kui te viimasel hetkel, kui on natukene rohkem kui kuu aega jäänud, hakkate seda reformi täiesti pea peale keerama?

12:09 Tõnis Mölder

Aitäh selle küsimuse eest! Komisjonis me konkreetset ühe inimese või konkreetset ühtede inimeste arvamust ei küsinud. Aga ma julgen nii palju teie väga laiapõhjalisele küsimusele vastata, et valitsuse seisukoht selle eelnõu kohta hetkel puudub.

12:09 Aseesimees Siim Kallas

Kalle Laanet, palun!

12:09 Kalle Laanet

Aitäh, hea aseesimees! Hea komisjoni esimees! Ma saan aru, et sa oled ääretult keerulises olukorras: sul on ju sotsiaalkomisjonis kolm eelnõu samaaegselt menetluses. Ma viitan presidendi mõttele, mida ta eile oma kõnes kasutas, et Riigikogu liige on oma otsustes täiesti vaba, ta ei peaks lähtuma teatud kõrvalistest mõjudest. Sellest tulenevalt mul on sulle küsimus: millisele eelnõule nendest kolmest, mis teil menetluses on, kuulub sinu süda?

12:10 Tõnis Mölder

Aitäh selle küsimuse eest! Kuna ma olen komisjonipoolne ettekandja, siis ma oma arvamust siin väga pikalt ja põhjalikult ei tohiks selgitada. Ütlen ainult nii palju, et ma olen ka avalikkuse ees kindlaid seisukohti väljendanud. Ma arvan, need on kiiresti leitavad. Ja ma olen ka öelnud, et üks nendest kolmest eelnõust on minu jaoks sümboolne.

12:10 Aseesimees Siim Kallas

Jaak Juske, palun!

12:10 Jaak Juske

Austatud eesistuja! Hea ettekandja! Moonika Helme ütles just, et ta ei ole nõus Ravimiametiga, et otse välismaalt ostmine apteekide poolt on Euroopa Liidu direktiiviga vastuolus või et vähemasti on kooskõla küsitav. Moonika Helme ütles, et seletuskirjas on toodud põhjendused, miks nende meelest on

ettepanekud Euroopa Liidu õigusega kooskõlas. Ja siit minu küsimus: kas te võiksite kinnitada suurele saalile, et tegelikult ei ole seletuskirjas välismaalt ostmise mõjusid ja vastavust Euroopa Liidu õigusele hinnatud?

12:11 Tõnis Mölder

Aitäh, komisjonis tõesti need teemad olid arutelu all. Kõigepealt, mis puudutab seletuskirja, siis seda ma oma ettekandes seletasin. Mis puudutab direktiiviga vastuolu, siis veel kord: Raviamet ütles väga selgelt: sellisel kujul see eelnõu ei ole direktiiviga vastuolus. Aga ta möönis, et tõepoolest, selline väga laiapõhjaliste õiguste andmine jaeapteekidele, kes võivad hakata otse tootjalt ravimeid sisse ostma, vajaks pikemat ja põhjalikumat analüüsi. Ma arvan samuti, et tegelikult selle punkti pikem ja põhjalikum analüüs kuluks tõesti ära.

12:11 Aseesimees Siim Kallas

Erkki Keldo, palun teine küsimus!

12:11 Erkki Keldo

Aitäh, hea ettekandja! Täpsustan oma esimest küsimust, ootaks sellele ikkagi vastust. Keskerakondlik valitsus on meie riigis valitsenud üle kolme aasta, seda on juhtinud Jüri Ratas. Teie olete Keskerakonna esindajana täna puldis. Kolm aastat ei ole valitsus märku andnud või vähemalt mina ei ole neid märke näinud, et neil oleks apteegireformi jõustumisega mingeid muresid. Ja nüüd, poolteist kuud enne tähtaega olete teie puldis ja ütlete, et teil on eelnõu, mis keerab selle reformi pea peale. Sellest ka minu küsimus: mis on Keskerakonna seisukoht, mida apteegireformi osas peaks ette võtma?

12:12 Tõnis Mölder

Aitäh! Siin puldis ma olen sellepärast, et ma olen sotsiaalkomisjonipoolne ettekandja suures saalis. Vastuseks sellele küsimusele aga ütlen, et kui te võtate need kolm aastat, siis väga erinevad fraktsioonid on esitanud erinevad eelnõud. Aga lähtudes ikkagi kahest põhilisest printsiibist – vertikaalse integratsiooni keelu mitterakendamine ja proviisoriomandi nõude mahavõtmine –, on neid eelnõusid esitanud nii opositsioonierakonnad kui ka koalitsioonierakonnad. Nii et selline arutelu on olnud. Ja kui parlament tahab seda debatti pidada, siis parlamendil see õigus on. Ja minu meelest see on väga õige, et siin suures saalis seda debatti peetakse.

12:13 Aseesimees Siim Kallas

Urve Tiidus, palun teine küsimus!

12:13 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Minu küsimus on jätkuks Erkki Keldo küsimusele. Teie erakonda kuulub apteegireformi valdkonnaminister Tanel Kiik, kes on jäänud minule silma kui võimekas noor poliitik. Kas te vähemalt temaga olete seda teemat arutanud? Mõtlen sedasama eelnõu või üldse seda protsessi, mis praegu toimub: veidi enne päeva, mil apteegireform jõustub, on esitatud nii mitu erinevat eelnõu, et see kuidagi peatada, sellega viivitada jne.

12:13 Tõnis Mölder

Aitäh! Ma ütlen veel kord, mis komisjoniski kõlama jäi: valitsuse seisukohta selle konkreetse eelnõu kohta ei ole ja seda võib laiendada ka nii, et ma ei oska öelda, milline on konkreetse ministri positsioon selle eelnõu suhtes.

12:13 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole, aga mul on üks protseduuriline küsimus. Te ütlesite oma ettekandes, et muudatusettepanekute tähtaeg on kell 14.

12:14 Tõnis Mölder

Jah.

12:14 Aseesimees Siim Kallas

4. märtsil.

12:14 Aseesimees Siim Kallas

Jah, meil on siin kirjas, et 12.

12:14 Tõnis Mölder

Mitte kell 12?

12:14 Tõnis Mölder

Jaa, vabandust, siis see oli minu eksimus! Üks moment, ma ... Kui te ütlete, et on kell 12, siis on kell 12. Võib-olla mul keel vääratas ja ma ütlesin kell 14. Muudatusettepanekute tähtaeg on kolmapäev kell 12.

12:14 Aseesimees Siim Kallas

Selge, aitäh! Küsimuste ja vastuste voor on lõppenud, nüüd on võimalus avada läbirääkimised. Läbirääkimistel saavad osaleda fraktsioonide esindajad. Urmas Espenberg, palun!

12:15 Urmas Espenberg

Lugupeetud spiiker! Head kolleegid! Kuigi kolleeg sotsiaaldemokraatide erakonnast ütles, et me ei jaga sellest midagi, on ikkagi soovitatud selle eelnõu esimene lugemine lõpetada, kahe nende eelnõu lugemist ei ole soovitatud lõpetada.

Aga asja juurde! Ma mõistan nurinat, et apteegireformi teema on veel kord üles võetud, aga ma olen täiesti kindel, sada protsenti veendunud, et see on hea ja õige otsus. Ja ma seisan teie ees kui kolleeg, mitte kui vaenlane ja vastane, sellepärast et see teema puudutab meid kõiki. Ma ei esinda siin ühtegi osapoolt, ei proviisoreid ega suuri kette, esindan ainult rahvuskonservatiive ja enda vaateid, milleks on kolm kesket määratlust: õigus, õiglus ja turumajanduse hea tava. Olen veendunud, et see lahendus, mis peaks jõustuma 1. aprillil, on üles ehitatud juriidilisele praagile, oletustele ja valearvestustele ega kestaks kaua. Kahel korral on seda ekslikku lahendust püütud peatada, kuid see pole õnnestunud. Aga kolm on, nagu öeldakse, kohtuseadus.

Meie eelnõu peaesmärk on maandada riskid, mis see endaga kaasa tooks. Praeguse seisuga ei vasta nõuetele 308 apteeki, 27 000 inimest võib jääda teenuseta ja 100 000 inimest peaks käima apteegis, mis jääb kaugemale. Lisaks võib mitusada farmatseuti ja proviisorit tööta jääda. Kõige tähtsam eelnõu eesmärk on kõrvaldada need õiguslikud riivid, mis on tehtud Eesti põhiseadusele ja Euroopa Liidu toimimise lepingule, eriti need, mis on suunatud omandi vastu. Eraettevõtjat sunnitakse oma omandist 1. aprillil praktiliselt loobuma. Tuletan meelde, et nagu seoses Austria juhtumiga on juba mainitud, ka apteekide load on omand, ja need on tähtajatud. Nii et kui need ära võtta, siis see on järjekordne seaduserikkumine.

Ravimiseaduses ette nähtud muudatuste puhul pole leitud võimalikult õiglast tasakaalu osapoolte huvide vahel ja rakendatud meetmed on ebaproportsionaalsed. Igasugune riigi sekkumine võib hävitada hästi toimiva süsteemi ja me kardame, et see juhtub ka praegu. Loomulikult, nagu kolleeg siin mainis, oleks hea, kui hulgimüük ja jaemüük on eraldatud, aga selleks on seatud liiga palju piiranguid. Nendega tuleks tegelda ja ma loodan, et teised esitavad ka uusi muudatusettepanekuid.

Praegune ärimudel – ja seda on öelnud ka Konkurentsiamet – on siiski konkureeriv. Hulgimüüjad konkureerivad omavahel ja jaemüüjad on pigem kaubajaotuskohad. Ärimudelitest võiks veelgi rääkida, aga toon vaid ühe näite telekommunikatsiooni vallast. Eesti Telefon pidi andma oma infrastruktuuri teiste operaatorite käsutusse ja sellega tekkis konkurents. Aga siia maani on kõikidel sideoperaatoritel oma jaeketid, kus nad müüvad liitumislepinguid ja lisaks ka tarvikuid, mobiile jne. Nii et selline konkurentsimudel. On rõhutatud, et apteegiteenus ei ole äri, vaid tervishoiuteenuse osa. Teoreetiliselt võib sellega nõus olla, aga praktikas – ja sellele on juhtinud tähelepanu ka Konkurentsiamet, et see ongi hea – on apteegiteenus meditsiinist ja arstidest lahutatud. Vastasel juhul hakkaks kõik arstid patsientidele välja kirjutama oma tuttavatele proviisoritele kasulikke retsepte ja see oleks korruptiivne. Kolm minutit palun veel!

12:19 Aseesimees Siim Kallas

Palun, kolm minutit lisa!

12:19 Urmas Espenberg

Pinnapealseks jäi ka õiguskantsleri 2018. aasta analüüs ja ta on seda ka ise hiljem tunnistanud. Nimelt ta ütles selles analüüsis, et teoreetiliselt on see seadus või see seadusmuudatus põhiseadusele vastav, kui seda viidaks ellu õiguspäraselt ja vajalikele analüüsidele tuginedes ja kindlate kavade alusel. Seda pole kahjuks toimunud. Oma vastuses Leon Jankelevitshile märkis Madise, et proviisoriamet on riiklikult reguleeritud kutseala, kuid pole põhjust arvata, et apteegis töötav või seda juhtiv proviisor jätaaks oma töös kõrvale ametioskused ja -eetika. Niisiis ei pea proviisor olema tingimata apteegi omanik ja seega pole apteegiomand ja proviisorikutse omavahel seotud. See on õiguskantsleri seisukoht.

Ja kolmandaks, me tõsiselt üritame luua hulgituru avamise perspektiivi, kuigi ma mõõnan, et sellel on tõsised regulatiivsed takistused. Veel on meid süüdistatud maa-apteekidevastases tegevuses. No see on täielik absurd. Seni on väiksemate piirkondade apteeke valdavalt üleval pidanud just suured ketid ja seda oma kasumi arvel. Ja ravimiseaduse § 31¹ on kehtestanud 10 + 1 nõude: kui sul on vähemalt kümme kasumlikku apteeki, siis sa pead avama ühe maapiirkonnas. Ja seda nõuet võiks veelgi suurendada. Kui aga maa-apteegid jäävad üksinda, siis saavad nad ehk abi küsida vaid riigi või kohaliku omavalitsuse käest, aga ma ei usu, et sealt mingit abi saaks, sest raha napib. Miks mitte lasta seda teha erasektoril?

Ma tervitan sotsiaalkomisjoni otsuseid, mis tehti 17. ja 20. veebruari istungitel. Seda eelnõu tuleks edasi arutada. Ma loodan, et me saame kiiresti edasi liikuda, et see kahjulik ja vaba ettevõtlust hävitav seadus saaks pidurit. Kirvega kella parandada ei ole otstarbekas, lihtsalt kell läheb katki. Kutsun üles seda eelnõu toetama, omandipiirangud tuleb kaotada.

12:22 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh! Riina Sikkut, palun, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel. Kohe kolm minutit juurde, kaheksa minutit kokku.

12:22 Riina Sikkut

Hea juhataja! Head kolleegid! Ma alustan tehnilise märkusega. Üliõpilastele ikka räägitakse, et lõputöö hea kaitsmisega on võimalik nõrgema töö hinnet tõsta, kehva kaitsmisega aga võib saada madalama hinde, kui puhtalt paberilt loetu põhjal võiks hindeks kujuneda. Eelnõude kaitsmisega siin saalis on tegelikult samamoodi. Mind näiteks väga üllatas saalis kogetu, kui me arutasime relvaseadust. Minu meelest Urve Tiidus ei ole käinud kaitseväes, ta ei ole ka kaitseliitlane ega jahimees minu teada.

Sellegipoolest suutis ta vastata asjatundjatele, kellel see kogemus on ja kes küsisid salve pikkuse ja muude asjade kohta. Ta suutis vastata, ta suutis selgitada, mis on eelnõu eesmärk, mida muudetakse, kelle jaoks muudetakse ja kuidas see kõik toimub.

Samas me näeme siin saalis ka hoopis teistsuguseid näiteid. Detsembris, kui me arutasime sedasama apteegireformi ümberpööramist, kõlas eelnõu ettekandjate suust tihti väide, et ega see eelnõu algatajate tahet väga täpselt ei väljenda ja et esimese ja teise lugemise vahel tuleb väga palju muuta. Ja täna on täpselt sama seis. Ettekandja jõudis defitsiidi ja talongideni ja igasuguste muude teemadeni. Ja ma sain vastustest aru, et eelnõus olevast kaheksast punktist neli lähevad sealt välja niikuinii, sest nende jõustamine enne 1. aprilli ei ole realistlik. Saalist tulnud ettepanekuid on väga palju, sh tervitatavaid ja asjalikke, mis tuleks enne teist lugemist sisse viia. No miks me arutame eelnõu, mille puhul ei ole eesmärk selge, ei ole selge, mida muutma hakatakse, kelle jaoks ja kuidas muutma hakatakse ja millised punktid täpselt sisse lähevad? Lisaks muidugi veel see, et seletuskiri ei selgita neid punkte, mis eelnõus kirjas on. Me tegelikult ei peaks selliseid asju siin saalis arutama.

Nüüd sisu juurde. Kaitseväe juhataja kindralmajor Martin Herem ütles eile oma kõnes: "Ka tänapäeval käitume tihti egoistlikult, vahel lausa eemaletõukavalt, pidades silmas peamiselt isiklikku huvi või lähtudes enda teadmiste ainuõigsusest. Kuid vastukaaluks rahvana oleme vajaduse korral valmis ikkagi oma riiki kaitsma." Väga ilus! Tervishoiu ja apteegiturul on ju tegelikult ka palju erinevaid huve ja soove. Ja nii, nagu me kuulsime ka ettekandes, väga palju erinevaid isiklikke kogemusi – mõned positiivsed, mõned negatiivsed. Ja me kipume oma kogemust kuidagi üldistama ja ainuõigeks pidama. Inimesena me võime seda teha, aga seadusandjatena siin saalis on meie kohustus hoopis teistsugune. Ka põhiseaduses on tervise kaitseks lubatud erandeid teha. Ja mitte ainult ettevõtluses, vaid isegi eraelu

puutumatus ja sõnavabaduse vallas võib rahva tervise kaitseks erandeid teha. Nii nagu me riigi kaitseks oleme valmis oma huvid ja teadmiste ainuõigeks pidamisest loobuma ja rahvana oma riiki kaitsma, nii peame ka seadusandjatena oma huvid ja oma isikliku kogemuse kõrvale jätma ja asuma rahva tervise kaitseks patsiendi poolele.

Kolm kuud tagasi siin saalis seda eelnõu arutades – see arutelu võinuks olla teistsugune – hirmutati rohkem kui 300 apteegi sulgemisega alates 1. aprillist ja kaheldi selles, kas patsient ikka maksab liiga palju, kas meie ravimite hinnad ikka on nii kõrged. Aga nüüdseks on selge: sedamööda nagu infot juurde tuleb, asjaolud muutuvad. On selge, et apteegiomanikud on öelnud, et aprillist ei suleta 300 apteeki. Meil ei ole mõtet seda väidet siin saalis edasi-tagasi loopida, kui seda ei juhtu. Samuti on ajakirjandus teinud väga tublit tööd ja võrrelnud erinevate allikate põhjal erinevaid hindu: internetiapteegid, ketiapteegid, proviisoriapteegid, haiglate makstud hinnad ravimite eest. Ja kõik on jõudnud ühele järeldusele: meie patsiendid maksavad liiga palju. Ning me ei räägi väikestest summadest, me räägime rohkem kui 400-miljonilisest turust ja kümnetest miljonitest eurodest, mida patsiendid rohkem maksavad. Ja ma pean rõhutama, nagu ma olen oma kõnedes varemgi teinud: need on inimesed, kellel on kroonilised haigused, need on eakad, need on väikese sissetulekuga inimesed, kes igal aastal maksavad kümneid miljoneid rohkem. Meie peame nende eest seisma. Ei ole üht õiget viisi apteegituru korraldamiseks. Aga lahendus, ükskõik milline ta on, peab olema inimeste huvides. Täna on siin hästi palju kõlanud sõna "konkurents". Ja konkurents paljudes valdkondades töötab. Muidugi ei tule konkurentsi ilmaasjata piirata. Samas me peame aru saama, et ravimite ost ei ole seda tüüpi valikute tegemine, et kas ostad Juubelisaia või kaeraküpsised – olenevalt sellest, milline on hind või millised on su eelistused. Sa ei saa antikoagulanti vahetada statiini vastu sellepärast, et see on täna soodushinnaga. Sinu tervise huvides on võtta ikkagi seda ravimit, mis on sulle välja kirjutatud ja mis vastab sinu diagnoosile. Juba praegu on ravimite hinnad ja turg tervikuna väga reguleeritud. Kui me ütleks, et laseme hinnad vabaks – las hinnad kujunevad konkurentsi tulemusena, mõnel juhul võib olla üks tootja või üks müüja või maaletooja – ja et ostab see, kes jaksab, siis see ei oleks ju tegelikult ühiskond, kus me tahaksime elada. Ravimiturgu reguleeritakse põhjusega: sellepärast, et inimesed saaksid oma tervise jaoks vajalikku abi ja et neile oleks ravimite soetamine jõukohane. Nii olulist ja kasvavat turgu ei saa korraldada vaid ärihuvidest lähtudes. Täna arutatav eelnõu 139 on päris hea näide sellest, kuidas asjad Eestis ei tohiks käia: varasemas otsuses tehakse ootamatult kannapööre, eelnõu esitajad eelnõuga kursis ei ole, valdkonda juhtiv minister ei ole väljapakutud lahendusega nõus. Ükskõik millise reformi jõustamisel on tegelikult tähtis siin saalis korduvalt jutuks olnud osapoolte jaoks väga oluline kindlus, et täidesaatev võim rakendab seadusandja tahte. Muidu ei ole realistlik, et osapooled teeksid kulusid või muudatusi, et reform saaks jõustuda. Me peame andma selle kindluse, et reform, mis on otsustatud, tegelikult ka rakendub nii, nagu plaanitud. Siis saab turul hakata ümberkorraldusi tegema.

Ma tänan kuulamast ja teen Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel ettepaneku eelnõu 139 esimesel lugemisel tagasi lükata. Ma usun, et kõik kolleegid on saalis sama meelt. See on ühelt poolt parlamentaarse vääriskuse küsimus ja teiselt poolt see on patsientide huvid eest seismise küsimus. Aitäh!

12:30 Aseesimees Siim Kallas

Kaja Kallas, palun!

12:30 Kaja Kallas

Palun kolm lisaminutit! Aitäh!

Head Riigikogu liikmed! Täna arutame apteegireformi tühistamist. Me arutame seda jälle, viimati arutasime seda detsembris. Detsembris võttis Riigikogu väga selgelt seisukoha, et apteegireformiga peaks edasi minema. Pärast seda toimus hulgimüüjate jõudemonstratsioon: neile kuuluvad jaeapteegid pandi kinni, näitamaks, kui suur võim neil tegelikult turul on. Apteegireformi tühistamise soov vaid mõned nädalad enne selle ellurakendamist näitab, kui suur on tüli sel teemal valitsuses.

Sotsiaalminister ja peaminister on andnud selgelt mõista, et apteegireformi ei peaks Riigikogus tagasi keerama, aga nagu näha, peaministri ja sotsiaalministri sõna valitsuses ei maksa.

Urmas Espenberg ütles oma sõnavõtus, et minnakse lõhkuma hästi toimivat süsteemi. Ma küsin: hästi toimivat süsteemi kelle jaoks? Apteegireform võeti ette sellepärast, et hulgimüüjatel, eriti kahel suurel hulgimüüjal, on liiga suur mõju ja seepärast maksavad Eesti inimesed ravimite eest rohkem. Toimub nii-

öelda vertikaalne integratsioon. Proviisorinõue kirjutati seadusesse eesmärgiga tekitada suurem konkurents just jaemüügiturul ja tagada ravimite taskupärane kättesaadavus kõigile Eesti inimestele. Reformierakonna seisukoht on, et me ei peaks apteegireformi tühistama. Kui Riigikogu jätab selle seaduse menetlusse ja seda täna esimesel lugemisel tagasi ei lükka, siis isegi kõige kiirema menetlemise korral jääb seaduse vastuvõtmise ja jõustumise vahele poolteist nädalat. Poolteist nädalat! Sama oli apteegireformiga seotud üleminekuks antud viis aastat: viis aastat oli aega teha samme selleks, et üle minna. Riik ei saa ühte reformi viis aastat ette valmistada ja viimasel nädalal enne selle üleminekuperioodi lõppu öelda, et me seda ikkagi ei tee. Riik ei saa käituda sõnamurdlikult. Praegune apteegireform ei ole ideaalne. Kindlasti on mitmeid aspekte, mis on problemaatilised, aga kogu reformi tühistamine viimasel minutil enne viie aasta pikkuse üleminekuperioodi lõppemist pole mõistlik. Pole palju seaduseid, mille jõustumiseks on antud nii pikk üleminekuaeg. Kui pidevalt tulevad Riigikogu liikmetelt signaalid, et seadust ikkagi muudetakse enne seda, kui üleminekuperiood lõppeb, siis on see omamoodi isetäituv ennustus. Hulgimüüjad ei tee omapoolseid samme, lootes, et seadust ikkagi muudetakse. Riigikogust selliseid signaale ju tuleb ja teiselt poolt needsamad hulgimüüjad ähvardavad Riigikogu, et seadust tuleks muuta sellepärast, et vastasel juhul apteegid lähevad kinni. Ehk siis see on tegelikult isetäituv ennustus, kuna nad ei ole neid samme teinud. Eelnõu algatajad ütlevad, et kui viie aasta pikkune üleminekuperiood lõppeb nii, nagu seadusandja on ette näinud, siis kaasneb märkimisväärne kahju riigile. Viidatakse justkui kahe suure hulgimüüja ähvardusele, et nad esitavad riigi vastu kahjunõuded. Kui aga seda seadust tõesti muudetakse enne üleminekuperioodi lõppemist, siis saavad kahjunõudeid esitada need proviisorid, kes on teinud investeringuid selleks, et rajada oma apteek, ja ka need hulgimüüjad või mis tahes apteekide omanikud, kes on vastavalt seadusele teinud samme, et minna üle apteegireformiga ette nähtud korraldusele. Rahaliselt muide on kohtus viimaste kahju palju lihtsam tõendada kui nende hulgimüüjate hüpeteetilist kahju, kes seadust pole järginud. Sotsiaalminister on kinnitanud, et riik on apteegireformi jõustumiseks valmis ja probleemkohad on teada. Nii apteegiomanikel kui ka Sotsiaalministeeriumil on olnud viis aastat aega, et reformi jõustumist ette valmistada. Tänane olukord ei tule kellelegi üllatusena, see on olnud pikalt ette teada. Seega ei tohiks tekkida olukord, kus suur hulk apteeke kinni pannakse. Kui siiski selgub, et riik ise ei ole reformiks piisavalt valmistunud, siis tuleb ausalt peeglisse vaadata ja tõdeda, et viimased neli aastat võimul olnud Keskerakond ja Jüri Ratas peaministrina on oma tööd teinud kehvalt, ning aeg on selle eest võtta poliitiline vastutus. Riigikogu võiks lasta apteegireformil jõustuda, vaadata, kuidas üleminek toimub, ja seejärel, kui need probleemid, millest räägitakse, tõesti tekivad, siis saab Riigikogu uuesti sekkuda, võttes aluseks juba reaalse olukorra, mitte hüpeteetilised ähvardused või kellegi kõhutunde, millele siit puldist vastuseid andes on viidatud. Siis saab arvestada sisulisi vajadusi ja mitte lobistide hirmujuttu. Head Riigikogu liikmed! Palun, käitume riigimehelikult ja lahendame apteegituru probleeme tasakaalukalt ja mitte hoogtööna 13. tunnil! Reformierakond toetab eelnõu esimesel lugemisel tagasilükkamist. Aitäh!

12:36 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh! Urmas Espenbergil on õigus repliigiks, kuna tema nime mainiti sõnavõtus. Palun!

12:37 Urmas Espenberg

Siin kõlas tõesti minu nimi ja öeldi, et kuna viis aastat tagasi on seadus juba vastu võetud, siis ei ole midagi teha ja miks te hakkate siin viimasel minutil seda muutma. Kui see on argument, siis see on väga nõrk argument. Seda on öelnud ka teie erakonnakaaslane Jürgen Ligi. Nii et ma ikkagi soovitan see seadus – see totakas seadus – läbi kukutada.

12:37 Aseesimees Siim Kallas

Kaja Kallas, ka repliik. Ja siis on kõik.

12:37 Kaja Kallas

Jah, ma viitasin härra Espenbergi ütlusele, et hästi toimivat süsteemi ei tohiks lõhkuda. Ja küsimus oli, kelle jaoks see süsteem on hästi toimiv olnud. Ta on hästi toimiv olnud suurte hulgimüüjate jaoks. Aga ma toetan muidugi härra Espenbergi seisukohta, et see seadus, "see totakas seadus", nagu ta ütles, tuleks tagasi lükata.

12:38 Aseesimees Siim Kallas

Aitäh! Ka repliigid on nüüd öeldud ja me peame selle pakutud seaduseelnõu suhtes seisukoha võtma. Meil on juhtivkomisjoni ettepanek eelnõu ... (Sumin saalis.) Tss! Meil on juhtivkomisjoni ettepanek eelnõu 139 esimene lugemine lõpetada ja meil on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepanek, mis kõlab nii: "Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon teeb ettepaneku Riigikogu liikmete Helle-Moonika Helme, Jaanus Karilaid, Urmas Espenbergi, Urmas Reitelmanni, Uno Kaskpeiti, Kalle Grünthali, Kai Rimmeli, Kert Kingo, Jaak Valge, Leo Kunnase, Paul Puustusmaa, Riho Breiveli, Tiit Kala, Anti Poolametsa, Merry Aarti, Siim Pohlaku ja Henn Põlluaasa algatatud ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (139 SE) esimesel lugemisel tagasi lükata." Nüüd kutsume kõigepealt inimesed saali. Anname siiski aega kogunemiseks.

Nii, kaks minutit on möödas. Panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepaneku lükata esimesel lugemisel tagasi ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu 139. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Tagasi lükkamise poolt hääletas 46 Riigikogu liiget, vastu 42. (Aplaus saalis.) Seaduseelnõu on menetlusest välja langenud. Meie tänane istung on lõppenud. Aitäh!

Istungi lõpp kell 12.42.